

PG

1234

.U5

FT MEADE
GenColl

4 NOV 8
Copy 1956

PRESIDIO OF MONTEREY, CALIFORNIA

SERBO-CROATIAN

NARRATION TO ACCOMPANY
ILLUSTRATED BASIC SITUATION

57-60863

РУССКИЙ

СРПСКОХРВАТСКИ

華語

SHQIP

MAGYAR

日本語

TURKÇE

PORTUGUÊS

فارسی

ROMÂNĂ

УКРАЇНСЬКА

ITALIANO

BAHASA INDONESIA

ภาษาไทย

БЪЛГАРСКИ

POLSKI

粵語

ČESKY

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

한국어

ESPAÑOL

FRANÇAIS

اسلامی

SLOVENŠČINA

SUOMENKIELI

DEUTSCH

TIẾNG VIỆT NAM

LIETUVIŲ

မြန်မာဘာသာ

U. S. Army Language School, Monterey, Calif.

sc12.28003a

SERBO-CROATIAN

Narration to Accompany

Illustrated Basic Situations

October 1956

ARMY LANGUAGE SCHOOL
Presidio of Monterey, California

PG 1234
115

RECEIVED

RECEIVED
RECEIVED

115

RECEIVED

RECEIVED
RECEIVED

TABLE OF CONTENTS

TITLE	PAGE
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "А"	1
ПРВИ ЈУТАРЊИ ПОСЛОВИ	1
А-1 Буђење и устајање	1
А-1-0 Буђење	1
А-1-1 Зевање	1
А-1-2 Протезање	1
А-1-3 Устајање	1
А-1-4 Обување папуча	1
А-1-5 Свлачење пиџаме	1
А-1-6 Облачење мантила за купање (пењоара)	1
А-2 Туширање или купање	1
А-2-0 Купатило	1
А-2-1 Пуштање вруће воде	1
А-2-2 Пробање воде	1
А-2-3 Сувите је врућа!	1
А-2-4 Пуштање хладне воде	1
А-2-5 Купање	1
А-2-6 Брисање пешкиром	1
А-3 Чишћење (Прање) и уређивање (дотеривање)	2
А-3-0 Бријање	2
А-3-1 Умивање	2
А-3-2 Мазање лица водичом (колоњском водом)	2
А-3-3 Прање (Четкање) зуба	2
А-3-4 Испирање грла (Грготање)	2
А-3-5 Чешљање	2
А-3-6 Четкање косе	2
А-4 Облачење	3
А-4-0 Облачење рубља	3
А-4-1 Обување чарапа	3
А-4-2 Облачење кошуље	3
А-4-3 Везивање магне	3
А-4-4 Притезање кајиша (опасача)	3
А-4-5 Везивање ципела	3
А-4-6 Закопчавање капута	3
А-5 Доручак (Доручковање) и одлажење од куће	3
А-5-0 Доручак	3
А-5-1 Пржени хлеб и кафа	3
А-5-2 Јутарње новине	3
А-5-3 Задоцнићу!	3
А-5-4 Последњи гутљај	3

A-5-5	Облачење зимског капута и стављање шешира на главу	3
A-5-6	Мораћу да пожурим	3
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "В"		5
КРЕТАЊЕ ПО ГРАДУ (ВАРОШИ)		5
B-1	Хватање аутобуса или трамваја	5
B-1-0	Пропуштен тролејбус!	5
B-1-1	Задочнићу	5
B-1-2	Чекај, чекај, и чекај!	5
B-1-3	Најзад један тролејбус!	5
B-1-4	Седење на задњем седишту	5
B-1-5	Искрцавање из тролејбуса	5
B-1-6	На тротоару	5
B-2	Само такси ће да надокнади изгубљено време	6
B-2-0	На једној живој раскрсници	6
B-2-1	Чекање на зелено светло	6
B-2-2	Време је да пешаци пређу	6
B-2-3	Тражење обавештења од полицајца	6
B-2-4	Дозивање (Довикивање) таксија	6
B-2-5	Казивање шоферу куда да иде	6
B-2-6	Долазак у банку	6
B-3	Време за шетњу	7
B-3-0	Полагана шетња у парку	7
B-3-1	Дивљење једном споменику	7
B-3-2	Долазак на једну раскрсницу	7
B-3-3	Леп поглед с врха брда	7
B-3-4	На једној живој раскрсници	7
B-3-5	Ван вароши	7
B-3-6	Дуж железничке пруге	7
B-4	Одлазак у околину (у поље)	8
B-4-0	Околина	8
B-4-1	Пред залазак сунца	8
B-4-2	Тражење војне палце	8
B-4-3	Узбрдо свом брзином	8
B-4-4	Јадна мачка!	8
B-4-5	Заиста заслужена карта!	8
B-4-6	Опет пешке	8
B-5	Долазак кући доцкан	9
B-5-0	Жена брине	9
B-5-1	Боље је узети метро (подземну железницу)	9
B-5-2	На станици подземне железнице	9
B-5-3	Киоск са новинама	9
B-5-4	Пешачење поред морске обале	9

Title	Page
В-5-5 Задржан на железничкој раскрсници	9
В-5-6 Доме, слатки доме!	9
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "С"	11
ЈЕДНА ПОСЕТА ОД СТРАНЕ ПРИЈАТЕЉА	11
С-1 Долазак и поздрављање	11
С-1-0 Један аутомобил се зауставља пред кућом	11
С-1-1 Пријатељи долазе	11
С-1-2 Ми их дочекујемо на вратима	11
С-1-3 Дајте ми ваш капут	12
С-1-4 Изволите сести	12
С-1-5 Гости седају на диван	12
С-1-6 Сусрет са децом	12
С-2 У салону	12
С-2-0 Салон или соба за пријем	12
С-2-1 Сlike деда и бабе и прадеда и прабабе	13
С-2-2 Потстицање ватре	13
С-2-3 Показивање сребрног посуђа	13
С-2-4 Отварање прозора	13
С-2-5 Задње двориште	13
С-2-6 Затварање прозора	13
С-3 Уз степенице ка спаваћим собама	14
С-3-0 Родитељска спаваћа соба	14
С-3-1 Пењање уз степенице	14
С-3-2 Купатило је с лица	14
С-3-3 Тоалетно огледало за даме	14
С-3-4 Соба за бебу	14
С-3-5 Затварање врата	15
С-3-6 Силажење низ степенице	15
С-4 Разгледање кухиње	15
С-4-1 Хладњача (фрижидер)	15
С-4-2 Мачка лови миша	15
С-4-3 Лонци и шерпе	15
С-4-4 Велика количина хране	16
С-4-5 Чишћење	16
С-4-6 Освежавајућа пића	16
С-5 Око куће	
С-5-0 Кошење травњака	16
С-5-1 Заливање цвећа	17
С-5-2 Аутомобил у гаражи	17
С-5-3 Машина и корито за прање рубља	17
С-5-4 Простирање и сушење рубља	17
С-5-5 Освежавање у хладовини	17
С-5-6 Дођите опет	17

Title	Page
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "D"	19
ЈЕДАН ОБЕД КОД КУЋЕ	19
D-1 Куповање намирница	19
D-1-0 У радњи	19
D-1-1 Доношење намирница кући	19
D-1-2 Муж ставља кесе са намирницама на кухињски сто	19
D-1-3 Жена склања намирнице	19
D-1-4 Она пуни хладњачу	20
D-1-5 Она испушта једну флашу	20
D-1-6 Она баца разбијену боцу у канту за ђубре	20
D-2 Рад у кухињи	20
D-2-0 Љуштење кромпира	20
D-2-1 Прање кромпира	20
D-2-2 Сечење купуса	20
D-2-3 Зачињавање	20
D-2-4 Мешање	21
D-2-5 Мешење хлеба	21
D-2-6 Један комад мяса	21
D-3 Кување	
D-3-0 Печење пилета	21
D-3-1 Паљење гаса у решо-у на гас	21
D-3-2 Пржење рибе	21
D-3-3 Кување шпaгeтa	21
D-3-4 Печење хлеба	22
D-3-5 Пробање - кушање хране	22
D-3-6 Кување воде	22
D -4 Служење (Сервирање)	22
D -4-0 За столом	22
D -4-1 Постављање стола	22
D -4-2 Послуживање чорбом	22
D -4-3 Печено пиле и сос	23
D -4-4 Једење	23
D -4-5 Пиће	23
D -4-6 Кафа и ликери	23
D -5 Распремање	23
D -5-0 Прање судова	23
D -5-1 Скупљање судова	23
D -5-2 Пажљиво!	23
D -5-3 Употреба сапуна и вруће воде	24
D -5-4 Прање судова	24
D -5-5 Брисање тањира	24
D -5-6 Враћање ствари на њихово место	24
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "E"	25
ПУТОВАЊЕ ВОЗОМ	25
E-1 Спремање за пут	25
E-1-0 Железничка станица	25

Title	Page
E-1-1 Паковање великог куфера	25
E-1-2 Немој да заборавиш прибор за бријање	25
E-1-3 Носач долази за пртлаг	25
E-1-4 Поздрављање пред полазак	25
E-1-5 Паркирање камиона пред споредним улазом	25
E-1-6 Истоваривање и вагање пртљага	26
E-2 Куповање карте и чекање на воз	26
E-2-0 Чекаоница железничке станице	26
E-2-1 Код стола за обавештења	26
E-2-2 Ред вожње	26
E-2-3 Куповање карте	27
E-2-4 Плаћање карте	27
E-2-5 Одмарање у чекаоници	27
E-2-6 Стајање у ред	27
E-3 Улазак у воз	27
E-3-0 На перону и колосецима	27
E-3-1 Дозивање носача	27
E-3-2 Улазак у вагон	27
E-3-3 Отварање врата купе-а	28
E-3-4 Стављање ручног пртљага у мрежу	28
E-3-5 Чекање на полазак воза	28
E-3-6 Куповање новина	28
E-4 У возу	28
E-4-0 Спреман за полазак	28
E-4-1 Ко путује, изволите у кола	28
E-4-2 Кондуктер	28
E-4-3 Исправка возне карте	29
E-4-4 Куповање сандвича	29
E-4-5 Прописи за сигнал за узбуну	29
E-4-6 Одлазак у нужник	29
E-5 Свршетак пута	29
E-5-0 Шетња кроз воз	29
E-5-1 Излазак у ходник	29
E-5-2 Вагон ресторан	30
E-5-3 Наручивање јела	30
E-5-4 Јело	30
E-5-5 Спаваћа соба	30
E-5-6 Силазак с воза	30
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "F"	31
ПУТОВАЊЕ У ИНОСТРАНСТВО	31
F-1 Припреме за путовање	31
F-1-0 Планирање пута са пријатељем	31
F-1-1 Одлазак у агенцију "Путника"	31

Title	Page
F -1-2 Одлазак у конзултат	31
F -1-3 Добијање визе	31
F -1-4 Заборави на рад и канцеларију!	32
F -1-5 Закључавање куће	32
F -1-6 Снови о отсуству	32
F -2 Узимање авиона	32
F -2-0 На аеродрому	32
F -2-1 Четворомоторни авион	32
F -2-2 Пуњење авиона горивом	33
F -2-3 Пролазак кроз капију ка авиону	33
F -2-4 Одељење за пртљаг у авиону	33
F -2-5 Улазак у авион	33
F -2-6 Причвршћивање појаса сигурности	33
F -3 Путовање авионом	33
F -3-0 Кружење изнад града	33
F -3-1 Пилотска кабина и пилот	34
F -3-2 Пилот и радиста	34
F -3-3 Домаћица (стуардеса)	34
F -3-4 Посматрање земље из авиона	34
F -3-5 Искрцавање	34
F -3-6 Одлазак у луку таксијем	34
F -4 На броду	35
F -4-0 Кејеви где пристају бродови	35
F -4-1 Укрцавање на брод	35
F -4-2 Утоваривање терета	35
F -4-3 Кабина	35
F -4-4 Шетња по палуби	36
F -4-5 Море постаје немирно	36
F -4-6 Добио је морску болест	36
F -5 Искрцавање	36
F -5-0 Царински преглед	36
F -5-1 Приближавање луци	36
F -5-2 Показивање пасоша	36
F -5-3 Мењање новца	37
F -5-4 Артикали који подлежу царини	37
F -5-5 Плаћање царине	37
F -5-6 Уверење о вакцинисању (пелцовању)	37
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "G"	38
ОПШТИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД И ДЕЛОВИ ТЕЛА	38
G-1 Лекарски преглед	38
G-1-0 Код стола за пријем болесника	38
G-1-1 Имам страшну главобољу	38
G-1-2 Плућа изгледају у реду	38
G-1-3 Проверимо рад плућа и са друге стране	38
G-1-4 Колики је мој крвни притисак?	39

Title	Page
G -1-5 Рефлекси су добри	39
G -1-6 Слух је нормалан	39
G -2 Даље испитивање и лечење	39
G -2-0 Рендгенски снимак груди	39
G -2-1 Преглед очију	39
G -2-2 Преглед грла	40
G -2-3 Преглед носа	40
G -2-4 Пулс или било	40
G -2-5 Узимање пилуле	40
G -2-6 Инјекција	40
G -3 Преглед других делова тела	40
G -3-0 Стомак	40
G -3-1 Имате ли болове кад се превијате тако?	40
G -3-2 Кашљите јаче	41
G -3-3 Изгледа да имате чир	41
G -3-4 Ви имате проширене вене	41
G -3-5 Отечени глежњиви	41
G -3-6 Равни табани	41
G -4 Операција	41
G -4-0 Болесник је стављен на болничка колица	41
G -4-1 Болничарка доноси хируршке инструменте	42
G -4-2 Извршење операције	42
G -4-3 Пацијента превијају	42
G -4-4 Он има високу температуру	42
G -4-5 Давање трансфузије крви	42
G -4-6 Вађење копча	43
G -5 Посета зубару	43
G -5-0 Имам јаку зубобољу	43
G -5-1 Да, ваши зуби су рђави	43
G -5-2 Један зуб треба да се извади	43
G -5-3 Испирање уста	43
G -5-4 Шупљине у зубима	43
G -5-5 Пломбирање	44
G -5-6 Стављање моста	44
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "Н"	45
КУПОВАЊЕ СТВАРИ	45
Н-1 Месо и намирнице	45
Н-1-0 Месарница (касапница)	45
Н-1-1 Месари на раду	45
Н-1-2 Јагњећи бут	45
Н-1-3 Један добар комад шунке	45
Н-1-4 Пекари на раду	45
Н-1-5 Хоћете ли земичке?	46
Н-1-6 Имате ли добрих колача?	46

Title	Page
H-2 Млечни производи и бакалска роба	46
H-2-0 Трг или пијаца	46
H-2-1 Млекара	46
H-2-2 Сир и бутер	46
H-2-3 Поврће и воће	47
H-2-4 Конзервирана храна	47
H-2-5 Каса	47
H-2-6 Старе ствари (Ситнице, Дрангулије)	47
H-3 Једна велика радња и обућарница	47
H-3-0 Једна радња	47
H-3-1 Пробање једног одела	48
H-3-2 Кишобран за кишно време	48
H-3-3 Пробање ципела	48
H-3-4 Обућарница	48
H-3-5 Старе ципеле као нове	49
H-3-6 Код чистача ципела	49
H-4 Гвожђарска роба и намештај	49
H-4-0 Гвожђарска радња	49
H-4-1 Канцелариски намештај	49
H-4-2 Кућни намештај	49
H-4-3 Линолеум и теписи	50
H-4-4 Кухињске потребе	50
H-4-5 Ловачки и рибарски прибор	50
H-4-6 Продавац аутомобила	50
H-5 Медикаменти и алкохолна пића	51
H-5-0 Ликерџиница	51
H-5-1 Прављење вина	51
H-5-2 Пробање вина	51
H-5-3 Сладолед и безалкохолна пића	51
H-5-4 Израда лекова по рецепту	51
H-5-5 Лекови су готови	52
H-5-6 Барберница	52
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "I"	53
ОДНОСИ СА ЉУДИМА	53
I-1 Седелка код куће	53
I-1-0 Званично претстављање	53
I-1-1 Пиће	53
I-1-2 Игранка	53
I-1-3 Играње карата	53
I-1-4 Ала је досадно!	54
I-1-5 Једна добра шала	54
I-1-6 Каква срамота!	54
I-2 Једна свађа	54
I-2-0 Почетак смутње	54
I-2-1 Прекор	54

Title	Page
I-2-2 Научићу ја тебе лепом понашању!	55
I-2-3 Саветовање са адвокатом	55
I-2-4 Један дан у суду	55
I-2-5 Сведок излази пред суд	56
I-2-6 И оптужена има нешто да каже	56
I-3 У банци	56
I-3-0 Унутрашњост једне банке	56
I-3-1 Размена новца	57
I-3-2 Писање чека	57
I-3-3 Наплаћивање чека	57
I-3-4 Давање новца на штедњу	57
I-3-5 Разговор о зајму	57
I-3-6 Банчин сеф	58
I-4 У пошти	58
I-4-0 Куповање поштанских марака	58
I-4-1 Писање писма	58
I-4-2 Лепљење писма	58
I-4-3 Стављање писма у поштанско сандуче	58
I-4-4 Слање пакета поштом	59
I-4-5 Добијање новчане упутнице	59
I-4-6 Препоручена писма	59
I-5 Телефон и телеграф	59
I-5-0 Телефонска централа	59
I-5-1 Јавна телефонска говорница	60
I-5-2 Окретање броја	60
I-5-3 Добијање везе	60
I-5-4 Телеграфска централа	60
I-5-5 Примање телеграма (депеше)	61
I-5-6 Дешифровање телеграма	61
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "Ј"	62
ЗЕМЉОРАДЊА И ГОДИШЊА ДОБА	62
Ј-1 Земљорадња у рано пролеће	63
Ј-1-0 Једна земљорадничка задруга	63
Ј-1-1 Храњење стоке	64
Ј-1-2 Појење стоке	64
Ј-1-3 Старинско и савремено орање	64
Ј-1-4 Сетва	65
Ј-1-5 Пиринчано поље	65
Ј-1-6 Подрезивање дрвећа	65
Ј-2 Рад у баштама у пролеће	65
Ј-2-0 Цвеће, птице, омладина	66
Ј-2-1 Пастир у планинама	66
Ј-2-2 Нега пчелињака	66
Ј-2-3 Одроњавање снега затвара пут	66
Ј-2-4 Рад у баштама	66

Title	Page
J-2-5 Плевљење баште	67
J-2-6 Прскање против штеточина	67
J-3 Жетва у лето	67
J-3-0 Кратко спавање у подне	67
J-3-1 Кошење траве (Ќосидба)	68
J-3-2 Скупљање сена	68
J-3-3 Жетва на старински начин	68
J-3-4 Вршење пшенице руком	68
J-3-5 Вејање жита	69
J-3-6 Воденица	69
J-4 Јесен	69
J-4-0 Јаке кише и каљави путови	70
J-4-1 Поплава пробија насип	70
J-4-2 Сечење дрва	70
J-4-3 Ђубрење њива	70
J-4-4 Лов	71
J-4-5 Поткивање коња	71
J-4-6 Пожар	71
J-5 Зима	72
J-5-0 Завезјани	72
J-5-1 Чишћење снега	72
J-5-2 Скијање (Смучање)	72
J-5-3 Клизање и пецање рибе кроз лед	72
J-5-4 Мећава отежава кретање	73
J-5-5 Санкање	73
J-5-6 Крај ватре	73
ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "К"	74
ЗЛОЧИН И КАЗНА	74
К-1 Разбојништво и убиство	74
К-1-0 Разбојници се пењу	74
К-1-1 Улазак у кућу помоћу калауза	74
К-1-2 Крађа накита	75
К-1-3 Разбојник убија жртву ударцима палице	75
К-1-4 Бегство у украденом аутомобилу	75
К-1-5 Дефект на гуми	75
К-1-6 Застанак на бензинској станици	75
К-2 Полиција хвата разбојнике	75
К-2-0 Сведок позива полицију	75
К-2-1 Полиција јури разбојнике	76
К-2-2 Разбојници налећу аутомобилом на једног човека	76
К-2-3 Полицајци и разбојници воде борбу пиштољима	76
К-2-4 Велики судар	76
К-2-5 Руке у вис	76
К-2-6 Санитетски аутомобил узима повређене	76

Title	Page
К-3 Патрола саобраћајне полиције на послу	77
К-3-0 Саобраћај је заустављен због несрећног случаја	77
К-3-1 Разбојнику стављају лисице на руке	77
К-3-2 Злочинце затварају у полициски ауто	77
К-3-3 Један новинар-фотограф се појављује на сцени	77
К-3-4 Полиција врши увиђај на месту несреће	77
К-3-5 Украдене ствари су пронађене	78
К-3-6 Оштећени аутомобил одвлаче	78
К-4 Убице морају бити кажњене	78
К-4-0 Испитивање једног злочинца	78
К-4-1 Реконструкција злочина	78
К-4-2 Разгледање картотеке	78
К-4-3 Затворска ћелија	79
К-4-4 Покушај бегства	79
К-4-5 Стражар хвата затвореника	79
К-4-6 Затвореник се обесио	79
К-5 Последице злочина	79
К-5-0 Принудни рад за злочинце	79
К-5-1 Рођаци долазе да се опросте	80
К-5-2 Затворски свештеник теши осуђеног	80
К-5-3 Ноћна мора	80
К-5-4 Погубљење	80
К-5-5 Погреб	81
К-5-6 Сахрана	81

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "А"

ПРВИ ЈУТАРЊИ ПОСЛОВИ

А-1

Буђење и устајање

- А-1-0 Буђење
- А-1-1 Зевање
- А-1-2 Протезање
- А-1-3 Устајање
- А-1-4 Обување папуча
- А-1-5 Свлачење пиџаме
- А-1-6 Облачење мантила за купање (пењоара)

Јутро је, седам сати. Сунце излази иза планине на истоку, само што није потпуно изашло. Док први сунчани зраци пробијају кроз прозор, будилник на ноћном сточићу (ормарићу) у спаваћој соби нашег пријатеља Марка звони. Марко се буди, отворио је очи али изгледа да му се не устаје. Да, лепо је лежати у топлем кревету, на mekanом душеку (мадрацу), покривен јорганом и са меким јастуком под главом!

Лепо или нелепо, Марко зна да мора да устане. И ево га, где се полако извлачи испод јоргана. Сео је, седи и зева. Док зева, држи десну руку пред устима. Протеже се, протегав се и најзад устаје. Већ је извукао леву ногу испод јоргана и спустио је на мали ћилим (тепих) поред кревета; левом руком се ослања на ивицу кревета а десном открива десну ногу, спустио је и десну ногу на под и обуо папуче.

Устао је, стоји на ногама, откопчао је капут своје пиџаме, свлачи га, још има да свуче само десни рукав. Пошто је свучео пиџаму обукао је мантил (капут) за купање (пењоар) и видимо га како везује појас и спрема се да оде у купатило.

А-2

Туширање или купање

- А-2-0 Купатило
- А-2-1 Пуштање вруће воде
- А-2-2 Пробање воде
- А-2-3 Сувише је врућа!
- А-2-4 Пуштање хладне воде
- А-2-5 Купање
- А-2-6 Брисање пешкиром

Његово купатило је врло лепо и модерно. У њему видимо каду са тушем изнад ње, умиваоник, нужник и један у зид уграђени ормарић (или: угра-

ђену ручну апотеку). Из зида над кадом и над умиваоником вири по једна славина. На обема странама сваке од ових двеју славина налази се по једна ручица - једна за хладну а једна за топлу воду. На зиду су такође једна вешалица за пешкире, једна полица и две корпице. На полици се налазе једна чаша са четкицом за зубе у њој, паста за зубе и шола са сапуном за бријање. У једној корпици се налази чаша а у другој сапун за умивање. На вратаоцима ручне апотеке је огледало. Нужник има порцелански резервоар за воду и порцеланску нужничку шољу са дрвеним седиштем.

Марко се купа свако јутро. Стога је чим је ушао у купатило пустио топлу воду у каду. Док вода тече он се свлачи. Већ се свукао а у кади има доста воде. Изгледа да је вода много врућа, пошто се из каде диже густа пара. Али Марко, као сваки неверни Тома, не верује пари и док се обема рукама ослања на зид он полако спушта леву ногу у каду. Али, јао! Чим је дотакао воду опекао се и тргнуо ногу натраг јаукнувши. И ево га где пушта хладну воду. Кад се вода мало охладила он је ушао у каду и ми га видимо како задовољно седи у кади и четка леђа. Пошто је добро опрао и очеткао цело тело и туширао се, изишао је из каде и почео да се брише; сада брише леђа.

А-3

Чишћење (Прање) и уређивање (дотеривање)

- А-3-0 Бријање
- А-3-1 Умивање
- А-3-2 Мазане лица водицом (колоњском водом)
- А-3-3 Прање (четкање) зуба
- А-3-4 Испирање грла (Грготање)
- А-3-5 Чешљање
- А-3-6 Четкање косе

Пошто се обрисао, обукао је поткошуљу и гаћице, насапунио лице и већ се брије. Пред њиме, на умиваонику, налазе се четкица за бријање и крем за бријање. Он се не брије бријачем (бритвом) него апаратом за бријање. Док се брије гледа се у огледало. Већ се обријао и умива се са обе руке; он не употребљава сунђер који (спужву која) се налази у корпици изнад умиваоника. Умио се. Узео је из ручне апотеке флашицу са колоњском водом и маже лице колоњском водом. Намазао је лице и вратио флашицу са колоњском водом у ручну апотеку, а из ње узео пасту и четкицу за зубе, ставио је мало пасте на четкицу и сада четка зубе. Пошто је опрао зубе и уста, узео је чашу са водом и сада испира грло. Испрао га је и вратио чашу у корпицу а узео чешаљ. Сада се чешља. Најпре је поделио косу у средини као што то обично чини. Међутим изгледа да се није свидео сам себи и ево га где четка косу нагоре. Ни ово му се није свидело, те је поново поделио косу и отишао у спаваћу собу да се обуче.

Облачење

- A-4-0 Облачење рубла
- A-4-1 Обување чарапа
- A-4-2 Облачење кошуље
- A-4-3 Везивање машини
- A-4-4 Притезање кајиша (опасача)
- A-4-5 Везивање ципела
- A-4-6 Закопчавање капута

Он мора да је врло уредан човек. Ми видимо да је синоћ пре него што је легао лепо сложио своје панталоне и ставио их преко седишта, да је своју кошуљу и своју машину уредно обесио на наслон столице, да је своје чарапе обесио преко кревета а ципеле ставио под кревет. Због тога он може да се обуче врло брзо, јер не мора да тражи поједине ствари свуда по соби. Већ је обукао мајицу а сада облачи гаћице. Пошто је обукао гаћице сео је на столицу да би обуо чарапе. Већ је обуо десну чарапу а сада обува леву чарапу. (Барем тако изгледа по стопалима?!) Обукао је чарапе и устао са столице, облачи кошуљу, баш навлачи десни рукав. Обукао је и закопчао кошуљу. Дошао је пред огледало и везује машину. Везао је машину и обукао панталоне. Притеже кајиш на панталонама. Опет је сео на столицу да би обуо ципеле. Он носи плитке ципеле. Сагнуо се и сада везује пертлу (узицу) на левој ципели. Док ово ради подигао је ногавице својих панталона да се не би згужвале. Везао је ципеле, устао и обукао капут и управо закопчава горње дугме на капуту.

A-5

Доручак (Доручковање) и одлажење од куће

- A-5-0 Доручак
- A-5-1 Пржени хлеб и кафа
- A-5-2 Јутарње новине
- A-5-3 Задоцнићу!
- A-5-4 Последњи гутљај
- A-5-5 Облачење зимског капута и стављање
шешира на главу
- A-5-6 Мораћу да пожурим

Прешао је у кухињу, испржио два комада хлеба и скувао кафу. Ево га где левом руком држи пржен хлеб а десном шољу за кафу. Баш у тренутку кад је загризао пржени хлеб чуо је разносача новина како оставља јутарње новине у сандуче за пошту. Спустио је шољу са кафом и пржени хлеб на сто, пошао према кућним вратима, отворио их је и сада узима новине из сандучета. Узео их је, вратио се у кућу, затворио кућна врата за собом, сео за сто у кухињи, појео пржени хлеб и ставио наочари; седи за столом, пије кафу и чита новине. Изгледа да он једе врло мало за доручак, јер на столу видимо само тањир са хлебом, шећерницу са шећером и тањир (тацну) за шољу, а на шпорету (пећи) само лонац са кафом. (Његов шпорет није на електрику него на гас.) Не само да он не једе ни јаја ни

сланину него чак не ставља ни маслац на хлеб ни млеко (или павлаку) у кафу. Вероватно се боји да се не угоји!

Чита новине, зачитао се и заборавио на време. Случајно баца поглед на сат и види да је само десет минута до осам, зинуо је од изненађења и узбуђења, бацио је новине из руку, диже се са столице и пије последњи гутљај кафе у полустојећем ставу. Трчи ка чивилуку у претсобљу, у трку узима са чивилука зимски капут и облачи га. Обукао је и закопчао капут, узео шешир и ставио га на главу и трком напушта кућу. Толико му се жури да није стигао да затвори кућна врата полако него их је залутио. Трчи према аутобуској станици.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "В"

КРЕТАЊЕ ПО ГРАДУ (ВАРОШИ)

В-1

Хватање аутобуса или трамваја

- В-1-0 Пропуштен тролејбус!
(Пропустио сам тролејбус!)
(Задоцнио сам на тролејбус!)
- В-1-1 Задоцнићу!
- В-1-2 Чекај, чекај, и чекај!
- В-1-3 Најзад један тролејбус!
- В-1-4 Седење на задњем седишту
- В-1-5 Искрцавање из тролејбуса
(Силажење са тролејбуса)
- В-1-6 На тротоару
(На плочнику)

Марко Петровић је недавно премештен у један велики град. Он као и многи људи који раде у великим градовима живи у предграђу. У предграђима је живот много мирнији а ваздух чистији него у центру града - међу облакодерима и другим великим зградама. Саобраћај није жив као у центру; има мање аутобуса, тролејбуса и трамваја. Ово је добро и није. Добро је ако човек има свој аутомобил или ако је човек тачан. Ако човек нема свој аутомобил или ако није тачан, па пропусти један аутобус, тролејбус или трамвај онда мора да дуго чека на следећи и често мора да иде оним који не иде директно до места где човек ради, па мора да се прекрцава по неколико пута.

Марко нема свог аутомобила али је он обично тачан. Међутим јутрос се и њему десило оно што може да се деси и другим људима који су иначе тачни; за време доручка он је почео да чита јутарње новине и толико се удубио у читање да је сасвим заборавио на време. Кад је случајно бацно поглед на сат видео је да је доцкан, те је брзо обукао зимски капут и ставио шешир на главу и истрчао из куће.

Он још трчи за тролејбусом надајући се да ће га возач видети и зауставити тролејбус, али та нада - као и многе друге наде - била је варљива и тролејбус му је побегао такорећи испред носа.

Зауставио се на аутобуској станици, стоји и чека, проверава свој ручни сат сравњујући га са уличним сатом. Пошто је проверио и дотерао свој сат ставио је руке у џепове свог зимског капута и продужио да чека. Скупио се у врату и изгледа да му је хладно. Време му пролази споро као и свакоме ко чека али кад се сети да у девет сати мора да буде у банци изгледа му да се сатне казаљке окрећу и сувише брзо.

Осам је и четврт. Један аутобус најзад стиже, стаје на станицу, стао је и стоји. У њему нема никога сем возача. Он је отворио врата

тролејбуса и Марко после пола сата чекања улази у тролејбус на предња врата. Док се Марко пење возач га упозорава да су степенице влажне и да пази да се не оклизне. Пошто је ушао у тролејбус, платио је карту возачу и отишао да седне на последње седиште.

Сео је. Седи, љути се и размишља нешто.

Тролејбус се зауставља на једној станици у центру града. Та станица је далеко од банке у којој Марко ради, али пошто овај тролејбус не иде ближе његовој банци он је одлучио да изиђе на овој станици. Излази на задња врата и пажљиво силази на тротоар.

Сишао је и иде тротоаром; пролази поред једног великог дућана, али ни он ни радник који иде у супротном правцу ни не гледају на велике и злоге тог дућана, јер се обојица журе. У једном излогу је изложена мушка и женска одећа (једна хаљина са кратким рукавима, два мушка капута – један спортски и један зимски), а у другом разне фотографски предмети (фотографски апарати са ногарима и без ногара, пројектори, филмови, плоче, итд.). Пред изложима су две жене и једна девојчица. Једна од ових двеју жена посматра излог са одећом, а друга заједно са својом ћерком посматра излог са фотографским предметима. Ове обе жене вероватно чекају да се дућан отвори.

В-2

Само такси ће да надокнади изгубљено време

- В-2-0 На једној живој раскрсници
- В-2-1 Чекање на зелено светло
- В-2-2 Време је да пешаци пређу
- В-2-3 Тражење обавештења од полицајца
- В-2-4 Дозивање (Довикивање) таксија
- В-2-5 Казивање шоферу куда да иде
- В-2-6 Долазак у банку

Марко још не познаје град довољно, па је решио да оде до прве раскрснице и пита саобраћајца како може најлакше да стигне до своје банке. Стигао је на једну врло живу раскрсницу. На свим странама раскрснице се налазе огромне зграде у којима су смештени разни дућани и канцеларије, а разна саобраћајна средства – аутобуси, тролејбуси, трамваји, таксији и приватни аутомобили – крећу се у свим правцима. Пошто саобраћајна светла показују црвено Марко је, заједно са другим пешацима, стао. Они стоје и чекају да се покажу зелена светла и да пређу улицу.

Зелена светла су се показала и пешаци прелазе улицу између двеју белих линија које означавају и ограничавају прелаз за пешаке. Марко баш пролази поред једног аутомобила који се зауставио на самој белој линији.

Прешао је улицу, пришао једном саобраћајцу и упитао га како најлакше и најбрже може да стигне до своје канцеларије. Полицајац му објашњава

и каже: "Идите право до треће попречне улице, затим скрените надесно и идите до друге раскрснице; ту скрените налево и идите право до другог саобраћајног светла где скрените налево и идите право док не наиђете на своју банку. Ако идете пешке требаће вам око пола сата."

Марко је увидео да ће задоцнити ако буде ишао пешке; дигао је руку и довикује шофера једног таксија. Шофер га је чуо и пришао, а Марко је ушао у такси и сео на задње седиште.

Седи, нагнуо се према шоферу и даје му адресу наглашавајући да се жури.

Шофер је возио што је брже могао обзиром на саобраћајне прописе и успео да стигне на време пред банку. Марко је платио за возњу, дао напојницу шоферу, изишао из таксија и иде према улазу у банку.

В-3

Време за шетњу

- В-3-0 Полагана шетња у парку
- В-3-1 Дивљење једном споменику
- В-3-2 Долазак на једну раскрсницу
- В-3-3 Леп поглед с врха брда
- В-3-4 На једној живој раскрсници
- В-3-5 Ван вароши
- В-3-6 Дуж железничке пруге

Маркова жена није дошла са њим и он користи слободно време да разгледа град. Купио је водич и по њему иде од једне до друге знаменитости.

Он, као и сви други који седе по цео дан у канцеларији, воли да се прошета на чистом ваздуху кад год може. Стога он најпре посећује један парк у центру града.

Рано је пролеће и биљке у парку тек избијају из земље. Парк је леп али пуст, нико не седи на клупама, јер у парку и нема никога сем Марка који се лаганим корацима приближује водоскоку. Сигурно неће пропустити прилику да разгледа водоскок и мали споменик – попрсје неког славног човека – близу њега.

Разгледао је парк и кренуо даље; дошао је пред један велики споменик, стоји пред њим и диви му се. Споменик се налази наспред једног трга, између великих зграда и претставља једног коњаника – вероватно неког народног хероја.

Коњаник и коњ су израђени од бронзе а постоје споменика од белог камена. Споменик је ограђен челичним ланцима који висе на четири камена стуба.

Од споменика креће даље, иде тротоаром и наиђа на једну раскрсницу.

Саобраћај на овој раскрсници није тако жив – виде се само један камион који скреће за угао и један бицикл (велосипед) који је ослоњен на једну уличну светиљку; зграде нису нарочито велике, а улично осветљење је на гас. По свему се види да ово није пословни део града.

Марко се попео степеницама на један брежуљак. Са овог брежуљка је диван поглед на град и околину. Марко стоји на врху брежуљка иза једне оgrade и ужива у дивном погледу. Његове очи најпре иду од једног до другог врха планина које се виде у даљини, а затим преко фабричких димњака у предграђу лево од моста, преко великог висећег гвозденог моста, преко цркава, црквених торњева и кубета великих јавних зграда у центру града.

Док је био на брежуљку он је такође уочио једну лепу увалу на обали реке, па је зажеleo да је види иако је она ван града. На свом путу ка ували наилази на једну раскрсницу са врло живим саобраћајем. Поред осталих превозних средстава на раскрсници се виде и једна коњска двоосовна кола што је знак да нисмо у Сједињеним Америчким Државама него у некој земљи где моторизација није још потпуно истурила из употребе коње и волове. Такође се види један отвор са поклопцем поред њега. Овај поклопац су дигли радници који раде на канализацији. Да би се скренула пажња на опасност и спречили несрећни случајеви место је обележено са четири црвена барјачића.

Марко је изишао ван града и брзим кораком шета поред обале. На води се виде три једрилице, а на малом кеју за који су привезана два чамца на весла седи један човек. Он пеца и чека да неком изда под најам један или оба чамца. Марко продужава да шета и удаљава се још више од града. Идући поред железничке пруге наилази на један вијадукт (надвожњак) којим такође иде железничка пруга. Вијадукт води у један тунел. На железничкој прузи на вијадукту налазе се три вагона, а испод вијадукта у овом тренутку пролази трамвај са приколицом.

В-4

Одлазак у околину (у поље)

- В-4-0 Околина
- В-4-1 Пред залазак сунца!
- В-4-2 Тражење вожње палцем
- В-4-3 Узбрдо свом брзином
- В-4-4 Јадна мачка!
- В-4-5 Заиста заслужена карта!
- В-4-6 Спет пешке

Само један поглед са ивице града на околину за време прошле шетње био је довољан Марку да донесе одлуку да првом приликом разгледа околину.

Следеће недеље он је изишао у околину одмах после ручка и дуго је шетао уживајући у чистом ваздуху.

На слици се види само један мали део околине коју је Марко разгледао то после подне. У позадини десно видимо град. У средини слике је мали камени мост који је Марко баш прешао. Друм је подељен на два дела једном непрекиданом линијом. Са обе стране друма налазе се салаши. Изгледа да су са оне стране друма оранице а са ове стране пашњаци. На једном салашу с оне стране друма видимо кућу у којој станује власник салаша са својом породицом. Око куће су разне помоћне зграде. Њива је тек узорана и засејана и један трактор са браном (дрљачом) је брана (дрља). Са ове стране друма је једна крава.

Шетајући Марко је заборавио на време. У једном тренутку окреће се - према западу и примећује да је сунце скоро зашло те је зинуо од изненађења. Сетио се своје жене која је стигла пре три дана и забринуо се. Зауставио се на друму и чека неки аутомобил или мотоцикл да палцем затражи вожњу. Први мотоцикл наилази. Марко диже десну руку и палцем показује према граду. Мотоциклиста се зауставља и нуди Марку да седне на задње седиште али му каже да не иде у град него скреће на исток пред самим градом. Марко ипак прима понуду и седа на задње седиште. Чим је он сео мотоциклиста је кренуо. Изгледа да се и њему жури, јер га видимо како уз једну узбрдицу вози брзином од четрдесет и пет миља иако је највећа дозвољена брзина двадесет и пет миља. Марко се држи левом руком за мотоцикл а десном руком придржава шешир да му га ветар не однесе. Ево их, прешли су врх брда и несмањеном брзином се крећу низ низбрдницу. Прегазили су једну мачку, обојица се скрећу уназад и гледају на прегажену мачку. Жао им је мачке. Док посматрају мачку чују звук сирене који им скоро пробија уши. То је сирена на мотоциклу саобраћајног полицајца који их зауставља због брзе вожње. Зауставили су се. Мотоциклиста се брани гестикулирајући обема рукама. Марко покушава да му помогне, али је саобраћајац неумолив. Он кажњава возача на лицу места. Возач одмах плаћа новчану казну и тако избегава одлазак у полицију или на суд. Пошто је возач платио казну он и Марко су опет узјахали на мотоцикл и кренули даље. Кад су стигли на последњу раскрсницу пред градом Марко је сјахао са мотоцикла. Возач је скренуо десно - на исток а Марко продужава друмом на север. Поред њега пролази један аутомобил који се креће у супротном правцу, тј. на југ. За све време Марко има пред очима своју кућу и мисли на своју жену која је сама код куће и сигурно се брине што се он још не враћа.

В-5

Долазак кући доцкан

- В-5-0 Жена брине
- В-5-1 Боље је узети метро (подземну железницу)
- В-5-2 На станици подземне железнице
- В-5-3 Киоск са новинама
- В-5-4 Пешачење поред морске обале
- В-5-5 Задржа^н на железничкој раскрсници
- В-5-6 Доме, слатки доме!

Тачно је да Маркова жена брине много и сваки час се пење на таван и провирује кроз мали прозор не би ли угледала Марка да се приближава из даљине.

Марко је међутим стигао у град и иде према силаску за станицу подземне железнице (метро-а). Док Марко и још један господин силазе низ степенице други путници улазе уз степенице, Марко је сишао на станицу и на перону чека на полазак воза, око му запиње за једну елегантну жену.

Воз стиже, Марко улази у њега, седа, вози се и стиже на своју искрцну станицу. Искрцава се, улази уз степенице. Успут баца поглед на киоск са новинама. Купио би новине али жури пошто је његова кућа прилично далеко од станице на којој се искрцао.

На свом путу кући најпре иде обалом и посматра један хидроплан који управо слеће. У луци се такође види једна путничка лађа са два димњака.

Марко баш нема среће данас. Ето чувар пруге спушта брану баш у тренутку кад Марко наилази и хоће да пређе пругу. Сада мора да чека да прође воз и да се брана дигне. Због тога ће задоцнити још више.

Најзад стиже пред своју кућу сав изнемогао, левом руком се држи за чело а десном се ослања на штап који је вероватно нашао негде успут. Али ово није крај његових мука јер пред вратима куће стоји са прекрштеним рукама његова жена и почиње да га грди. Сада ће уместо да се одмори морати да се правда пред њом.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "С"

ЈЕДНА ПОСЕТА ОД СТРАНЕ ПРИЈАТЕЉА

С - 1

Долазак и поздрављање

С-1-0 Један аутомобил се зауставља пред кућом

Данас су господин и госпођа Смит посетили госпођу и господина Петровића.

Петровићеви станују у једној лепој кући на један спрат на периферији Београда. Кућа је сазиђана од цигле и камена и уз њу се налази гаража. Око куће се налази башта са цвећем, дрвећем и поврћем. Кућа је ограђена ниском дрвеном оградом и мало је повучена са улице, тако да се испред куће налази мали али леп травњак.

Госпођа и господин Смит су дошли својим новим отвореним спортским аутомобилом, који је господин Смит купио пре десет дана у Немачкој.

Као и обично господин Смит је одевен у спортско одело, тј. панталоне и џемпер, без машне, без капута и без капе. Госпођа Смит, која је дошла из Америке, била је врло укусно одевена, јер је ово била њена прва посета Петровићевима. Она је имала свилену халину, лак јесењи капут од првокласне аустралиске вуне а на своме шеширу је имала перо од неке птице чије име ни она није знала. Њене ципеле су од крокодилске коже и оне су врло скупе. Цела њена појава је врло пријатна; њена елегантна одећа, као и врло добра шминка на лицу дају јој младалачки изглед, тако да јој човек не би дао више од двадесет и осам година, иако јој је већ тридесет и две године.

С-1-1 Пријатељи долазе

Чим се ауто зауставио пред њиховом кућом, госпођа и господин Петровић су радознано погледали кроз прозор. Они су необично изненађени посетом коју нису очекивали. Они су чули да ће госпођа Смит ускоро доћи у Београд, али нису знали да је већ дошла. Госпођа Петровић је пожурила ка улазу да дочека госте а господин Петровић је откључао и широм отворио врата.

Нека нам сада госпођу Петровић да нам прича цео ток посете њихових пријатеља из Америке.

С-1-2 Ми их дочекујемо на вратима

Наши гости су већ на прагу. Мој муж и ја их дочекујемо насмејани. Ја пружам госпођи Смит обе руке а мој муж се рукује прво са г. Смитом,

а онда са госпођом Смит. Ја им кажем: "Добро дошли у нашу кућу, драги гости!" Они улазе у салон.

С-1-3 Дајте ми ваш капут

Мој муж, који је увек велики кавалер према женама, прилази госпођи Смит са речима: "Дајте ми ваш капут, госпођо." Госпођа Смит свлачи капут а мој муж јој га придржава. Ја тек сада примећујем да госпођа Смит има црну косу коју она држи прикупљену позади у пунђу. Она није лепотица али је врло привлачна жена.

С-1-4 Изволите сести

Мој муж ми предаје капут госпође Смит, да га окачим на чивилук, и позива госте да седну на диван. Ја одлазим у двориште да позовем нашу децу, Мирка и Љубицу, и да их упознам са гостима. За то време муж остаје са гостима.

С-1-5 Гости седају на диван

Госпођа и господин Смит седају на диван једно поред другог и почињу да разговарају. Мој муж, Слободан, је врло говорљив човек и он уме да забавља госте. Разговарају о времену и другим обичним стварима.

С-1-6 Сусрет са децом

Ја доводим децу пред наше госте. Нажалост, моја деца су се играла на улици са другом децом и не изгледају баш тако лепо. Мирко гледа у госте и смеје се. Он је ставио обе руке на леђа а Љубица се стиди и не показује да јој је мило што стоји пред гостима. Госпођа Смит пита Слободана колико година има Мирко и да ли иде у школу. Слободан каже да је Мирко сада у осмој години и да иде већ у други разред основне школе, а да Љубица има седам година и да је она у првом разреду. Наравно, ја додајем да је Љубица бољи ћак од Мирка јер је пажљивија у школи. На ово госпођа Смит примећује да су девојчице увек бољи ћаци него дечаки. Господин Смит додаје: "То ти тако мислиш, жено!" Сви се смејемо.

С-2

У салону

С-2-0 Салон или соба за пријем

Наш салон је велик. Он захвата половину приземља наше куће а његови прозори гледају на улицу. У салону имамо диван низак сто за кафу, клавир са столицом, једну столну лампу, сточић са цвећем у вазни, камин, креденац и витрину са финим порцуланским посућем и кристалом. На поду је један велики персиски тепих. По зидовима су обешене слике чланова наше фамилије у лепим и скупоценим оквирима.

С-2-1 Сlike деда и бабе и прадеда и прабабе

Госпођа Смит се интересује за слике, и ја је водим од једне до друге слике дајући јој податке о лицима на сликама. Прва слика претставља моју бабу, друга мог деда а онда су ту још слике Слободанове прабабе и његовог прадеда. Дајући јој податке о сликама ја јој такође одговарам на њена питања. Она пита да ли су ми дед и баба још живи, колико година имају, где живе, од чега живе, итд. Њој се много допада слика моје бабе. Она каже да моја баба има врло фине црте лица и да изгледа да је врло интересантна жена. Мени је врло мило да ово чујем и ја јој захваљујем на комплименту. Ову прилику користимо такође да дискутујемо и о одевању старих генерација.

С-2-2 Потстицање ватре

Госпођи Смит је хладно и поред тога што ватра у камину гори, Ја је огрћем капутот и доносим још дрва за ватру. Сада је јесен и ми још не употребљавамо централно грејање. Ватра се брзо разбуктала јер су дрва била сува. Ја сам је процарала жарачем и машицама.

Док ми разговарамо, наши мужеви иду у башту да је разгледају. Мој муж се као добар домаћин поноси нашом баштом.

С-2-3 Показивање сребрног посуђа

Моја гошћа се интересује много за сребрно посуђе. У витрини ми имамо доста старог сребрног посуђа које сам ја добила кад сам се удала. Ја јој објашњавам колико коштају тањир, послужавници, бокали, судови за шећер, за слатко, за млеко, сланици, шолице за кафу и друго.

С-2-3 Отварање прозора

У салону је већ врло топло. Ја прилазим прозору и отварам га. Наши прозори се отварају повлачењем нагоре. Ја не волим много такве прозоре али тако се сада раде сви прозори у новим кућама.

С-2-5 Задње двориште

Овај прозор гледа на наше задње двориште. Близу прозора је једна лепа воћка, једна јабука на којој има пуно лепих зрелих јабука. Оне су врло слатке и наша деца их много воле. Да бих показала како су јабуке укусне, ја откидам једну јабуку са гране и дајем је мојој гошћи. Она каже да је јабука баш као америчке вашингтонске јабуке.

У дворишту се налази једна канта за ђубре, која је већ пуна ђубрета. Требало је да је однесу још јуче, али овде све иде полако, па и ђубретари не долазе на време. На кућном зиду је славина за воду и једно гумено црево којим мој муж залива цвеће и прска траву.

С-2-6 Затварање прозора

Нас две смо још мало поразговарале, па сам ја онда казала: "Драга госпођо Смит, бојим се да не назебете, боље ће бити да затворим прозор." Она се слаже са мном и ја затварам прозор повлачећи га нагоре.

Уз степенице ка спаваћим собама

Наше спаваће собе се налазе на спрату. Ми имамо три спаваће собе: једну за нашу бебу, једну за мене и мог мужа и једну дечју собу. Ја ћу показати својој гошћи све собе и купатило. Прво ћу јој показати нашу брачну собу.

C-3-0 Родитељска спаваћа соба

Ово је велика, лепа и светла соба. Она је са дворишта; мој муж воли тишину, а бука са улице се овде мање чује него у другим собама. У соби се налазе један велики кревет од дрвета, један у зид уграђени орман за одела и хаљине, два ноћна сточића са лампама, једна велика слика која виси на зиду и једно велико огледало за тоалету са ниском столицом коју неки зову "табурет." Под ове собе је од тврдог дрвета, паркета, и на поду се са обе стране кревета налази по један мали тепих.

C-3-1 Пењање уз степенице

Ја сам казала госпођи Смит да бих желела да јој покажем целу нашу кућу. Она радо прихвата мој предлог. Ми се пењемо полако уз степенице придржавајући се за ограду. Степенице су дрвене и по њима је прострт леп тепих, тако да се не чују кораци кад се хода. Степениште није тако дуго, има само четрнаест степеница.

C-3-2 Купатило је с лица

Одмах изнад салона је наше купатило. Оно није нарочито велико, али има све што је потребно једној већој породици. Тако, у купатилу су: када, туш, умиваоник (лавабо), нужничка шоља, и један орманчић у зиду; у овом орманчићу држимо сапун, пасту за зубе, четкице за зубе, прибор за бријање, четке за прање руку, разне помаде, итд. Ту ми имамо такође и једну кутију са прибором за прву помоћ. Купатило добија топлу воду из кухиње где имамо један велики казан у коме се греје вода.

C-3-3 Тоалетно огледало за даме

У нашој спаваћој соби, моју гошћу нарочито интересује моје огледало и наравно парфеми, пудер, руж за усне и друге тоалетне ситнице. Ја јој објашњавам одакле добијам парфем и друге тоалетне артикле. Њој се нарочито свиђа мој пудер који ми је муж купио прошле године у Паризу. Она каже да и они у Америци много цене француске парфеме, али да су те ствари тамо врло скупе због увозне царине.

C-3-4 Соба за бебу

Наша беба, наш мали син Јова који има седам месеци, има своју малу собу одмах до наше. Ту се налази његов мали дечји кревет. Кад смо ушле у собу, госпођа Смит и ја, Јова је сисао цуцлу и био је миран. Није плакао, јер није био гладан пошто сам га подојила баш пред долазак го-

стију. Док га госпођа Смит гледа, он се смеши на њу и гледа час мене час њу. Госпођа Смит каже да је он врло сладан.

С-3-5 Затварање врата

Изазећи из собе ја сам пропустила госпођу Смит испред себе а онда сам полако затворила врата, да не бих уплашила бебу. Такође сам полако притиснула и спустила кваку.

С-3-6 Силажење низ степенице

Госпођа Смит жели да види нашу кухињу и приземље зато ми силазимо низ степенице, она напред а ја за њом. Обе се придржавамо за ограду.

С - 4

Разгледање кухиње

С-4-0 Кухиња или кујна

Наша кухиња је лепа и велика. Она је модерна. У њој имамо један шпорет (штедњак) на гас (плин), чесму са хладном и топлим водом и корито за прање судова, затим једну полицу за посуђе, канту за ђубре, хладњачу и један сто са столицама.

Ја проводим највећи део дана у кухињи. Ту ја кувам доручак, ручак и вечеру за нашу породицу и пеглам рубље после прања. У кухињи ми такође доручкујемо, ручавамо и вечеравамо сваког дана сем кад имамо госте. У томе случају ми постављамо увек сто у салону.

С-4-1 Хладњача (фрижидер)

Најскупочији део кухињског намештаја је наша нова хладњача. Њу смо купили прошле године. Ја најпре њу показујем госпођи Смит. Она је разгледа пажљиво и каже да је слична онима у Америци. Наша хладњача је немачке израде и коштала је 75.000 динара. То је заиста велика сума новаца, али ја не жалим за новцем, јер ми је хладњача заиста врло корисна. За време летњих жега она ми чува храну да се не уквари.

С-4-2 Мачка лови миша

Ми наједанпут чујемо неки шум, Окрећемо се на лево круг и имамо заиста шта да видимо — наш мачак Марко јури миша! Господе Боже, што сам се уплашила! Госпођа Смит је чак и цикнула једанпут. Појела сам се од срамоте. Каква ли ћу изгледати у очима моје гошће као домаћица? Помислиће жена да ми живимо у прљавштини и ђубрету.

С-4-3 Лонци и шерпе

Кад се мачка удаљила, ми смо се умириле и насмејале. Прилазимо полици са кухињским судовима и ја показујем гошћи лонце, шерпе, тигање, тешке и друге судове. Судови су ми доста добри, већином од алуминиума.

Гошћа каже да и она има све кухињске судове од алуминиума и да су у Америци ти судови доста јефтини. Ја много волим алуминиско посуђе, јер се лако пере, хигијенско је и дуго траје. Имам и један већи лонац од туча који је изнутра емалиран; у њему кувам зими сарму или кисео купус са сланином и kobасицама. Тај лонац има и поклопац са вентилом и сарма се у њему кува врло добро.

С-4-4 Велика количина хране

Да бих показала гошћи шта све имамо у хладњачи и каква је хладњача изнутра, ја отварам хладњачу и показујем јој је. Хладњача је пуна хране. Ту се налази: млеко у флашама (две флаше од по један литар), јаја, бутер (масло), сир, вино, мајонез у тегли, шунка, зејтин у флаши и друго. Ова хладњача је модерна, последња реч технике, јер су чак и врата искоришћена за стављање флаша и тегли.

С-4-5 Чишћење

Под у кухињи је био опет прљав иако сам га била почистила ујутро. Тако је то кад су деца у кући. Она су појела ужину баш кад су гости дошли и ето сад по поду има пуно мрва. Ја сам узела метлу и док сам одговарала на питања моје гошће, почистила сам кухињу. Ја за чишћење кухиње употребљавам метлу са дршком а собе чистим четком. Све то као и један ђубровник и четку за скупљање ђубрета и прашине држим у једном нарочитом орману.

С-4-6 Освежавајућа пића

У хладњачи увек имам доста освежавајућих пића као: лимунаде, малине, оранжаде и других воћних сокова и пића. Узела сам флашу лимунаде да њоме послужим госпођу Смит. Ја сам се задовољила чашом воде. Моја гошћа је села за сто, узела чашу у леву руку а флашу у десну и сипала у чашу лимунаду, а онда је принела чашу устима. Ја сам напунила чашу свеже воде на чесми.

С - 5

Око куће

С-5-0 Кошење травњака

Као што сам већ напоменула ми испред куће имамо травњак и мало цвећа а позади куће имамо велико двориште и мали али леп повртњак. Ту се налази једна рондела са цвећем, две леје са поврћем (једна са луком и једна са салатом), једна клупа, једна велика јабука и трава.

Наша башта је посао мога мужа. У своме слободном времену он ради у башти. Он копа земљу, сади цвеће и поврће и коси травумашином за кошење (ручном косилицом). То је његов сав физички рад и он му много користи здрављу пошто иначе ради по цео дан у канцеларији.

С-5-1 Заливање цвећа

Свако вече, пошто дође кући, мој муж узима црево и прска (залива) траву и леје са цвећем и поврћем. Наравно да је наш рачун за воду лети за време суше прилично велик због овог заливања, али тако мора бити јер без воде нема баште. Биљке и трава би се осушили да није заливања.

С-5-2 Аутомобил у гаражи

Госпођа Смит по изласку из куће пита мог мужа, какав нам је аутомобил. Он је води у гаражу и показује јој га. Он јој надугачко објашњава да је наш аутомобил стари аутомобил немачке израде, али да је у добром стању и да троши много бензина. Бензин је код нас скуп јер се увози из иностранства. Она каже да је добро имати такав аутомобил.

С-5-3 Машина и корито за прање рубља

После овога ја водим гошћу у перионицу да јој покажем нашу нову машину за прање рубља. Породица која има троје деце као ми, има увек много рубља за прање. Пре три месеца ми смо купили машину за прање рубља и ставили је поред корита које је било раније инсталирано. Машина није тако модерна али ми ипак много помаже. Корито је подељено на два дела.

Прлаво рубље ја скупљам у један шафољ који ми служи и за преношење мокрог рубља од корита до машине.

С-5-4 Простирање и сушење рубља

Кад оперем и исперем рубље, ја га износим у двориште и простирем на конопцац који је везан између два стуба. Да ветар не би однео рубље са конопца ја га причвршћујем за конопцац дрвеним штипаљкама. За изношење рубља из перионице (вешернице) ја употребљавам корпу од прућа.

С-5-5 Освежавање у хладовини

Док ми разгледамо кухињу мој муж и господин Смит са нашом децом, сели су под јабуку у хладовину. Слободан је изнео једну велику и лепу лубеницу. Тако они сада седе и једу лубеницу и разговарају. Господин Смит седи у удобној столици, наслоњачи, а Слободан на баштенској столици. Деца једу лубеницу стојећи. Мирко има у руци велику кришку лубенице и гризе је зубима. Нас две идемо да им се придружимо и да и ми поједемо по једну кришку лубенице.

С-5-6 Дођите опет

Дан се примиче крају. Наши гости хоће да иду својој кући. Сутра је понедељак и треба опет да се ради. Они обоје кажу да им се наша кућа и башта много свиђају. Госпођа Смит каже своме мужу да и он треба што пре да закупи неку кућу у предграђу где има зеленила и чистог ваздуха. Они се рукују са нама и ми им захваљујемо на посети говорећи им: "Дођите опет." На то госпођа Смит одговара: "Сада је ред на вас да нас посетите. Изволите доћи идуће недеље, баш тада је петнаестогодишњица нашег венчања. Про-

славићемо је заједно једном добром вечером." Ми се захваљујемо на позиву и обећавамо да ћемо доћи.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "D"

ЈЕДАН ОБЕД КОД КУЋЕ

D - 1

Куповање намирница

Господин Смит и његова жена су позвали на вечеру код своје куће госпођу и господина Петровића. Пошто госпођа Смит не зна добро српскохрватски, она је остала код куће а свога мужа је послала на трг да купи намирнице потребне за вечеру.

Ево сада, нашег пријатеља Смита на пијаци или тргу.

D-1-0 У радњи

Близу стана Смитових, налази се "Јованова пијаца." На овоме тргу радње се налазе на отвореном простору и под великим сунцобранима. Продавци и продавачице стоје позади својих тезги и гласно рекламирају своју робу хвалећи њен квалитет. На тргу је врло живо јер је сада преподне и маса купаца је дошла да се снабде намирницама.

Смит прилази једној продавници и разгледа поврће и воће. Он купује: три килограма кромпира, две главице купуса, по један килограм јабука, крушака и грозђа и два килограма банана. Затим идући од једног до другог продавца купује једну ћурку и једну дунавску рибу. Најзад свраћа у бакалницу где купује маст, бутер, зејтин, сирће, кафу, вино, итд.

Кад је купио све што је потребно, он одлази кући.

D-1-1 Доношење намирница кући

Смит носи намирнице кући у рукама. Све намирнице су спаковане у две велике кесе и Смит у су обе руке заузеле.

Видевши кроз прозор да јој муж долази, госпођа Смит одлази до кућних врата, отвара врата и помаже мужу да унесе намирнице у кујну.

D-1-2 Муж ставља кесе са намирницама на кухињски сто

Смит се уморио носећи две велике кесе и зато жури у кухињу, брзо ставља кесе на кухињски сто и седе на столицу да се одмори.

D-1-3 Жена склања намирнице

Госпођа Смит вади намирнице из кеса. Она ће да их склони у хладњачу и у оставу. Она вади млеко, зејтин, кафу, бутер (маслац), сир, павлаку, итд., и ставља их на сто.

D-1-4 Она пуни хладњачу

Затим она узима све оне артикле хране који могу да се укваре и ставља их у хладњачу. Хладњача се пуни. У њој су ћурка, млеко, бутер, павлака, вино, сир, итд.

D-1-5 Она испушта једну флашу

Преносећи храну са стола у хладњачу, она нехотице испушта једну боцу са вином. Боца пада на под и разбија се. Вино се разлива по поду. Штета је учињена и не може се поправити. Остаје једино да се уклоне парчад разбијеног стакла и да се покупи просуто вино.

D-1-6 Она баца разбијену боцу у канту за ђубре

Госпођа Смит прво скупља разбијено стакло, пазећи при томе да се не посече, а онда га баца у канту за ђубре. После тога она скупља вино по поду крпом.

D - 2

Рад у кухињи

Смитови немају куварицу и они кувају сами. Смит је врло добар кувар и он често спрема вечеру за себе и своју жену. Сада ће њих двоје да спреме ручак за себе.

D-2-0 Љуштење кромпира

Госпођа Смит љушти кромпир ножем седећи за столом а њен муж за то време меље нешто машином на другом столу. Госпођа Смит ставља ољуштени кромпир у једну шерпу.

D-2-1 Прање кромпира

Пошто је ољуштила сав кромпир, госпођа Смит ставља шерпу са кромпиром под чесму да га опере. Она је отворила воду и јаки млазеви воде шибају по кромпиру и перу га.

D-2-2 Сечење купуса

Пошто је завршила са кромпиром она узима главицу купуса и сече је у мале комаде. Десном руком држи нож а левом купус и сече купус док не исече целу главицу.

D-2-3 Зачињавање

Свако јело које се кува мора и да се зачини. Зачини који се употребљавају за јела су: со, бибер, лорбер, паприка, итд. Госпођа Смит зачињава ово јело сољу и бибером.

D-2-4 Мешање

Док се нека јела кувају треба их с времена на време промешати. Ако се јело не меша оно ће загорети и неће се добро скувати. Мешање се врши обично великом варјачом. Варјаче се праве од дрвета.

D-2-5 Мешење хлеба

У Београду, као и у целој Југославији, данас нема увек довољно доброг хлеба, зато су Смитови принуђени да месе и пеку хлеб код куће. Они добијају брашно из Америке. Тесто за хлеб се спрема од брашна помешаног са водом и сољу. Прво се помешају брашно, со и вода и дода се квасац. После тога се тесто меси рукама док се добро измеси а онда се направе хлебови од теста и оставе се да нарасту. Кад хлебови нарасту колико треба, онда се стављају у врућу пећ или рерну да се пеку.

D-2-6 Један комад мяса

Смит је купио један комад мяса који се његовој жени није свидео. Она му објашњава шта она жели и он јој каже да ће купити сутра то што она хоће.

D - 3

Кување

D-3-0 Печење пилета

Смит је одлучио да он лично припреми вечеру за госте. Пошто је обукао своје куварско одело и заложиио ватру у шпорету, он узима пиле и ставља га у рерну да се пече. Док се пиле пече у рерни, у једној великој тепсији, на шпорету се греје вода за шпагете.

D-3-1 Паљење гаса у решо-у на гас

Смит жели да ради брзо и да му сва јела буду готова наједанпут. Пошто његова жена не воли пилетину, него рибу то ће он за њу да спреми рибу. За ово му треба јака ватра и због тога он пали гас на решо-у. Док десном руком одврће славину за гас, у левој држи упаљену шибицу, приноси је гасној цеви и пали гас.

D-3-2 Пржење рибе

Смит је узео тигањ са зида, усую у њега зејтин, загрејао га добро и сада ставља рибу да се пржи. Риба се пржи, зејтин цврчи и цела кућа почиње да мирише на пржену рибу.

D-3-3 Кување шпагета

Вода у лонцу већ ври. Смит скида поклопац са лонца, узима шпагете у обе руке, ломе их на два дела и спушта у воду да се кувају.

D-3-4 Печење хлеба

Док је Смит пржио рибу и ставио шпагете да се кувају, перна се загрејала и хлеб је нарастао. Хлебове имају облик векне. Тај облик обично имају хлебови у Америци и у градовима у Југославији, док су у селима у Југославији хлебови обично округли. Смит отвара вратаоца перне и ставља хлебовете да се пеку. Перна и вратаоца су врућа и Смит је приморан да употреби крпу да се не би опекао.

D-3-5 Пробање - кушање хране

Сваки добар кувар у току кувања јела мора да га куша, да осети укус јела и да тај укус поправља ако је потребно додавањем разних зачина. Ево то сада ради наш кувар Смит. Он узима кутлачу у десну руку, захвата чорбу из лонца, дува у кутлачу да расхлади чорбу и срче је. Чорба је добра, довољно је слана и биће ускоро скувана. Само, он мора да дода воду у лонац јер је уврела.

D-3-6 Кување воде

За време кувања кувар мора да има увек довољно вруће, кључале воде. Ова вода му је потребна за доливање у разна јела а нарочито у чорбе. Зато Смит ставља лонац с водом на шпорет, тако да увек има вруће воде.

D - 4

Служење (сервирање)

D-4-0 За столом

Кад су гости дошли сто је већ био постављен. Они су одмах сели за сто, домаћин је усво ракију у чаше и сада наздрављају једни другима. Петровић седи на почасном месту. Лево од њега је његова жена а десно госпођа Смит. Десно од госпође Смит је њен муж. Жене су обучене у вечерње хаљине а људи имају тамно плава одела на себи, беле кошуље и црне машине.

Сто је лепо постављен и госпођа Петровић се диви посућу и прибору за јело.

D-4-1 Постављање стола

Пре него што су гости дошли Смит и његова жена Мери су поставили сто. Ево их где за сваку особу стављају по један плитки и један дубоки танаир, једну чашу за вино, једну чашу за воду, једну чашицу за ракију. Поред танаира с леве стране они стављају виљушку, кашику и нож. Свако лице за столом добија један лепи салвет.

D-4-2 Послуживање чорбом

Домаћица прво износи чорбу и сипа је кутлачом у дубоке танаире. Она је донела чорбу у великој порцуланској чинији, коју преноси од једног госта до другог и сипа свакоме онолико чорбе колико гост жели.

D-4-3 Печено пиле и сос

Гости су појели чорбу и домаћица је уклонила дубоке тањире. Она сада износи на сто печено пиле и сос. Пиле је добро испечено и печење мирише лепо. Гости имају врло добар апетит. Свако за столом узима по једно добро парче меса. Мужеви узимају батаке а жене крила и бело месо.

D-4-4 Једење

Гости једу са уживањем. Жене употребљавају ножеве и виљушке док једу а људи узимају месо у руке. Они одгризају залобаје и не маре што су им прсти масни. Петровић је омастио своје бркове и његова жена му се смеје због тога. Он и Смит кажу да је много слађе јести пилетину рукама него виљушком и ножем.

D-4-5 Пиће

Док једу, гости и домаћини пију вино. Петровић испија чашу за чашом, јер чим он једну испије Смит му је налије вином. Вино је врло добро, то је чувено вино "смедеревка" које изгледа врло лако, али од њега се човек лако напије.

Жене мање пију а више једу воће. На столу у чинији налазе се крушке, јабуке, грожђе и банане.

D-4-6 Кафа и ликери

Вечера се завршава кафом и ликерима. Госпођа Смит износи на сто кафу у бокалу, млеко, шећер и ликер у флаши. Она сипа кафу у шоље и служи је гостима. Петровић и његова жена пију врло радо кафу јер је она у Југославији врло скупа и тешко се добија.

D - 5

Распремање

D-5-0 Прање судова

Вечера се свршила и сада настаје најгори део посла, прање судова. По лепом америчком обичају прање судова припада мужу. Ево сада нашег пријатеља Смита са кецељом где пере судове.

D-5-1 Скупљање судова

Сто после вечере не изгледа нимало лепо. Он је пун прљавих тањира са оглоданим костима и другим остацима од јела. На столњаку се виде мрље од проливеденог вина и мрве хлеба. Смит стоји код стола и за тренутак не зна одакле ће да почне да рашчишћава сто.

D-5-2 Пажљиво!

Смит је скупио тањире, сложио их један на други на један послужавник и сада их носи у кухињу. Он говори сам себи: "Буди пажљив, јер ако та-

њери падну на под и разбију се жена ће се много љутити."

D-5-3 Употреба сапуна и вруће воде

Да би што боље опрао судове, Смит ставља судове у корито, пушта врућу воду и из једне кутије сипа сапунски прашак.

D-5-4 Прање судова

Смит пере судове сунђером. Он узима у леву руку један по један тањир и десном руком их пере трљајући сваки тањир у круг. Опране тањире ставља у гвоздену корпу да се цеде.

D-5-5 Брисање тањира

Госпођа Смит помаже свог мужа у овоме послу. Она брише опране тањире чистом и сувом кухињском крпом и слаже их на гомилу. Ако неки тањир није добро опран она га поново спушта у корито.

D-5-6 Враћање ствари на њихово место

По завршеном прању Смит доноси судове пред креденац и његова жена их слаже на њихово место. Она је врло уредна домаћица и жели да јој све буде на своме месту.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "Е"

ПУТОВАЊЕ ВОЗОМ

Е - 1

Спремање за пут

Е-1-0 Железничка станица

Смит мора да путује у Љубљану трговачким послом. Он ће путовати возом. Београд има неколико железничких станица. Он ће отпутовати брзим возом у 13.55 часова са Главне железничке станице. Главна станична зграда је велика и лепа. Саобраћај је врло жив јер стално улазе и излазе многи возови. На станици се налазе многи колосеци, што је потпуно логично јер је Београд важан саобраћајни железнички чвор. Из Главне железничке станице полази седам железничких пруга - пет нормалног и две уског колосека.

Станицом управља шеф железничке станице који под собом има шефа робног (трговачког) промета, шефа путничког промета, шефа маневра вагона и шефа ложионице и железничке радионице.

Железничка станица је пуна путничких и теретних вагона и локомотива. Теретни вагони се утоварују и истоварују на рампама а путници се укрцавају на перонима.

Путници са својим ручним пртљагом улазе на главни улаз који је с лица а када имају да предају велики пртљаг онда улазе на други улаз који је с десне стране.

Е-1-1 Паковање великог куфера

Прва Смитова брига је паковање великог куфера. Пошто је донео куфер са тавана у спаваћу собу, Смит почиње да га пакује. Прво ставља припеле и папуче у поклопац куфера, онда два пара одела са вешалицама у куфер и најзад затвара и закључава куфер.

Е-1-2 Немој да заборавиш прибор за бријање

Пошто је закључао велики куфер, Смит узима мали ручни куфер и пакује и њега. У њега ће да спакује прибор за бријање - апарат за бријање, четкицу за бријање, сапун за бријање, колоњску воду, жилете или ножиће за бријање и прибор за негу тела као четкицу за зубе, пасту за зубе, сапун за лице, пешкир, марамице, итд.

Е-1-3 Носач долази за пртљаг

Смит је позвао једно транспортно предузеће телефоном и они су послали једног човека да пренесе Смитов пртљаг на железничку станицу. Овај радник је дошао камионом пред Смитову кућу. Он узима куфере и товари их у камион а затим седа за управљач и вози на станицу.

Е-1-4 Поздрављање пред полазак

Најзад је за Смита и његову жену дошао час расанка. Они се грле и љубе и госпођа Смит, као свака жена, плаче. Она му кроз сузе каже да треба да се чува на путу и да јој пише што чешће да не би бринула за њега.

Е-1-5 Паркирање камиона пред споредним улазом

Шофер камиона са Смитовим пртљагом стигао је пред споредни улаз у

железничку станицу. Он зауставља камион пред самим улазом и излази из кола. Сада ће он да истовари пртљак и да га преда железничком службенику ради транспорта за Љубљану.

Е-1-6 Истоваривање и вагање пртљага

Он узима куфер на десно раме и уноси га у станицу. Сада је он у одељењу станице где се пртљак важе и предаје службеницима железнице. У Југославији све железнице су државне и сви службеници су униформисани.

Железнички службеник узима пртљак важе га и означава цену која треба да се плати за транспорт (превоз).

Пртљак може да се шаље брзовозно и споровозно. Ако се шаље брзовозно, онда пртљак иде истим возом којим иде и путник, а ако се шаље споровозно, онда он иде теретним возом. Смит шаље свој пртљак брзовозно.

Е - 2

Куповање карте и чекање на воз

Е-2-0 Чекаоница железничке станице

У свакој железничкој станици налазе се једна или више чекаоница. У овим просторијама путници чекају на воз. У Југославији, као и у целој Европи, постоје чекаонице I, II, и III класе. Према карти коју купи за воз путник може да иде у једну од ових чекаоница. Контрола се врши на улазу у ове чекаонице.

Е-2-1 Код стола за обавештења

У свим већим железничким станицама налазе се столови или канцеларије где седе чиновници који дају обавештења путницима. Ако неки путник жели да зна какву везу има на једној станици ма где у држави, чиновник му то одмах каже. Исто тако ако неки путник жели да сазна колико времена путује један воз од места до места, то јест кад полази и кад стиже и то му чиновник каже. Столови за обавештења се обично налазе у малим собама од стакла у средини станице, тако да их путници могу лако наћи.

Е-2-2 Ред вожње

На свакој, чак и најмањој железничкој станици налази се на зиду у чекаоници ред вожње. То је обично једна већа табла на којој пише кад полазе и кад стижу возови. Поред оваквог реда вожње по станицама се налазе и други редови вожње из којих се види саобраћај на многим пругама.

Смит сада разгледа ред вожње да види кад и са кога колосека његов воз полази.

Е-2-3 Куповање карте

Сваки путник мора да купи карту на благајни. Смит сада купује карту за одлазак и повратак. Он каже благајнику: "Молим вас једну повратну карту II класе за брзи воз Београд-Љубљана." Благајник му кратко одговара: "Хиљаду пет стотина двадесет и три динара." Смит му пружа новац а он даје Смиту карту.

Е-2-4 Плаћање карте

Смит даје благајнику две хиљадарке или две новчанице од по хиљаду динара и благајник му враћа четири стотине седамдесет и седам динара.

Е-2-5 Одмарање у чекаоници

Смит има још двадесет минута до поласка воза. Због тога он одлази у чекаоницу, седе на једну дрвену клупу и одмара се. Свој ручни куфер је ставио поред клупе. Многи други путници чекају на воз седећи на клупама. Звучник објављује с времена на време полазак неког воза и путници одлазе сваки у своме правцу.

Е-2-6 Стајање у ред

После петнаест минута звучник објављује да је брзи воз за Љубљану спреман за полазак на трећем колосеку.

Смит узима своје куфере и стаје у ред позади једне лепе жене са шеширом на глави. Он стрпљиво чека да изиђе на перон.

Е - 3

Улазак у воз

Е-3-0 Ка перону и колосецима

Прошавши кроз улаз где му је један службеник прегледао возну карту, Смит излази на перон са кога се одлази ка колосецима на којима возови чекају на путнике. Сваки колосек има свој број и на улазу ка томе колосеку по један службеник прегледа поново карте да се увери да ли путници иду на свој воз.

Е-3-1 Дозивање носача

Смит види да је његов воз прилично далеко, зато он позива носача да му однесе куфер у воз. Он му каже: "Молим вас однесите овај куфер у брзи воз за Љубљану и заузмите ми једно место у вагону II класе." Носач му одговара: "У реду господине," узима његов куфер и одлази ка возу. Смит иде за њим.

Е-3-2 Улазак у вагон

Смит види воз и вагоне II класе. Он се одлучује да уђе у један вагон

који му изгледа лепо и није пун путника. Он се пење уз степенице вагона а носач га следи.

Е-3-3 Отварање врата купе-а

У свима европским возовима вагони друге класе су подељени на купе-а (одељена). Сваки купе има по осам седишта. Седишта у купеима I и II класе су мека а у купеима III класе су тврда. Смит иде кроз ходник од купеа до купеа и кад је видео један празан купе он гура врата обема рукама у страну, отвара их и улази у купе.

Е-3-4 Стављање ручног пртљага у мрежу

Носач улази за Смитом у купе, подиже куфер и спушта га у мрежу.

Е-3-5 Чекање на полазак воза

Смит седа на седиште под свој пртљак и чека да воз пође. Време је лепо и његов прозор је отворен. Кроз прозор се чује станична бука и гласови путника и службеника. Локомотиве пиште, одбојници вагона ударају једни у друге и продавци новина вичу.

Е-3-6 Куповање новина

Смит се сетио да би било добро да скрати време читањем новина. Зато се он нагиње кроз прозор, позива продавца новина и купује једне новине. Новине се зову "Политика." Сада ће се он удубити у читање новина и време ће му брзо проћи.

Е - 4

У возу

Е-4-0 Спреман за полазак

Кад је било тачно 13.55 часова дежурни чиновник је изашао на перон. Он држи у десној руци лопатицу, подиже је у висину главе и даје знак машиновођи за полазак воза. Машиновођа ставља локомотиву лагано у покрет.

Е-4-1 Ко путује изволите у кола

Дуж воза кондуктери пиште пиштаљкама и вичу: "Ко путује, изволите у кола!" Путници ускачу у вагоне а за њима кондуктери и воз лагано полази из станице. Врата на вагонима се затварају, прозори се отварају и путници се поздрављају са рођацима и пријатељима који су дошли да их испрате.

Е-4-2 Кондуктер

После кратког времена у Смитов купе улази кондуктер да прегледа карту. Он каже Смиту: "Добар дан, господине, молим вас карту за преглед."

Е-4-3 Исправка возне карте

Прегледајући Смитову карту, кондуктер проналази да је погрешно наплаћена. Он каже да му на благајни нису наплатили додатак за спаваћа кола иако су му дали број кревета у спаваћим колима. Због тога Смит мора да доплати пет стотина динара. Он то чини. Кондуктер му исписује нову карту у коју уписује колико му је динара наплатио и због чега.

Е-4-4 Куповање сандвича

Продавац сандвича улази у вагон и нуди своју робу путницима. Смит решава да купи један сандвич и да га поједе пошто неће ручати у вагон ресторану. Продавац носи сандвиче у једној плиткој кутији коју држи испред себе обешену о врат помоћу једног кожног кајиша.

Е-4-5 Прописи за сигнал за узбуну (кочницу за нужду)

У сваком купеу налази се по један сигнал за узбуну (кочница за нужду). Кад год је потребно да се воз одмах заустави, сваки путник може да повуче ручицу овог сигнала и воз ће одмах стати.

Испод кочнице (сигнала) налази се штампано упутство из којег се види кад и како она може да се употреби. На крају стоји напомена да се неправилна употреба ове справе кажњава по закону. Смит чита полако ово упутство и види да је оно исто као и у Америци.

Е-4-6 Одлазак у нужник

Примиче се време вечери и Смит решава да оде прво у нужник да опере руке а потом да иде у вагон ресторан да вечера.

У сваком путничком вагону налазе се два нужника, један за жене а други за мушкарце. На њима пише: "За мушке" и "За женске". Смит наравно улази у нужник за мушке.

Е - 5

Свршетак пута

Е-5-0 Шетња кроз воз

За време вожње многи путници шетају кроз воз. Они обично иду у вагон ресторан или се враћају из њега. Вагони су спојени тако да се лако може ићи из једног у други вагон. Сваки вагон има један узани ходник са стране којим се крећу путници и кондуктери.

Е-5-1 Излазак у ходник

Смит жели да иде у вагон ресторан да вечера. Он отвара врата свог купеа и излази у ходник. Ходник је празан, јер су други путници већ отишли у вагон ресторан.

Е-5-2 Вагон ресторан

Смит улази у вагон ресторан. Овај вагон је лепо уређен и чист. У њему се налази више столова који су поређани поред прозора тако да је средина слободна за кретање. На једноме крају вагона је мала али добро уређена кухиња у којој се спремају јела. У вагон ресторану може да једе наједанпут по педесет особа. У тренутку кад Смит улази у вагон, у њему се налази мало гостију. Њему је то мило јер ће брже добити вечеру.

Е-5-3 Наручивање јела

Смит седа за један сто. Њему прилази један келнер и пита га шта жели за вечеру. Смит разгледа јеловник и наручује парадајз чорбу, свињско печење са кромпиром и салатом од патлиџана, питу од јабука и за пиће, чашу белог вина. Келнер брзо бележи наруџбину и журно одлази у правцу кухиње.

Е-5-4 Јело

Док је келнер донео наручено јело протекло је двадесет минута. За то време за Смитов сто је сео још један путник и наручио вечеру. Јело је донето и сада Смит и други путник једу. Воз иде брзо, точкови лупају а Смит и његов сапутник једу и разговарају.

Е-5-5 Спаваћа кола

По свршетку вечере Смит је дошао у кола за спавање и сад се свлачи и спрема за спавање. У његовој кабини за спавање налази се један кревет са два лежишта. Смит ће спавати на доњем лежишту а неки други путник на горњем. На горње лежиште се иде помоћу мердевина које су учвршћене за под и плафон вагона поред кревета. Близу Смитове главе је кука за одело и Смит је окачио своје одело на њу. Његов кревет има завесе које се повлаче лево и десно и којима може да заклони кревет тако да му светлост не смета.

Е-5-6 Силазак с воза

Смит је преспавао ноћ врло лепо и у зору следећег дана стиге у Љубљану. Воз је стао и он сада излази из вагона. Носач га чека са колицама да му повезе куфер.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "F"

ПУТОВАЊЕ У ИНОСТРАНСТВО

F - 1

Припреме за путовање

F-1-0 Планирање пута са пријатељем

Смит се налази у Југославији већ скоро годину дана. Његова жена је провела са њиме шест месеци у Београду па се вратила натраг у Америку јер јој је мајка тешко болесна. Смит је много радио у току протекле године и осећа се уморним и болесним. Одлучио је да иде на дуже отсуство и на лечење у Енглеску или неку другу европску земљу. Он је отишао у канцеларију свог пријатеља адвоката Петровића и сада они разговарају о путу. Смит говори Петровићу о својим намерама за отсуство, одмор и лечење и каже му да ће га он (Петровић) заступати у послу док буде отсутан. Петровић га слуша пажљиво и даје му корисне савете за пут. Смит показује на глобусу земље које жели да посети. Обојица користе путничке књиге, које је издало туристичко предузеће "Путник". У тим приручницима се налазе потребна обавештења за путовање. Петровић му каже да би за њега било најбоље да оде до агенције туристичког предузећа "Путник", и да тамо купи карту и резервише себи место на авиону и на броду. Смит ће да путује авионом до Солуна а одатле ће бродом за Енглеску. Он намерава да прође кроз многе европске земље али ће се најдуже задржати у Енглеској јер жели да га лекари детаљно прегледају и да се лечи ако буде потребно.

F-1-1 Одлазак у агенцију "Путника"

У агенцији "Путника", Смит дискутује са чиновником о своме путу. Чиновник му објашњава да један авион за Солун полази сваког дана у десет часова пре подне и да тамо стигне у један час по подне. Из Солуна иде сваке недеље, обично средом, један путнички брод за Ливерпул у Енглеској. Чиновник каже Смиту да се сва путовања за иностранство плаћају у доларима. Он га уверава да ће му резервисати место на авиону и на броду и потом му издаје карту за коју Смит плаћа пет стотина двадесет и један долар.

F-1-2 Одлазак у конзулат

Многе Америци пријатељске земље не захтевају да Американци који долазе у те земље имају визе али неке захтевају. Смит одлази у Норвешки конзулат да добије визу. Конзулат се налази у једној лепој кући. Пред кућом је стуб са заставом Краљевине Норвешке. Капија је широм отворена и Смит улази кроз њу у зграду.

F-1-3 Добијање визе

Чиновник који даје визе је старији човек, ћелав и са наочарима на носу. Он прима Смита врло љубазно и пошто је прегледао његов пасош и упитао га

за разлог његовог пута у Норвешку, он му одмах ставља визу на пасош. Виза важи шест месеци.

F-1-4 Заборави на рад и канцеларију!

На путу од конзулата до куће Смит већ почиње да се осећа боље. Мисли му се враћају на рад и канцеларију и он са задовољством мисли како ће моћи потпуно да заборави на рад и канцеларију за дуже време. Баш је лепо ићи на отсуство! Како је тешко радити у канцеларији за време лета. Телефон зврји сваки час а писма се гомилају на писаћем столу. Сад то све отпада за најмање месец дана.

F-1-5 Закључавање куће

Пошто је спаковао у путнички куфер потребне му ствари, Смит излази из куће и закључава врата кључем и кључ ставља у џеп.

F-1-6 Снови о отсуству

Возећи се таксијем ка аеродрому, Смит почиње да сања о одмору. Он мисли како ће лежати на плажи у Остенди, наравно са главом под сунцобраном, како ће слушати радио и сунчати се, како ће доцније ићи у Монте Карло да се мало коцка на рулету и ако буде срећан можда ће добити толико новаца да се врати богат кући. Лепо је сањарити о угодним стварима.

F - 2

Узимање авиона

F-2-0 На аеродрому

Размишљајући о отсуству, Смит је и не примећујући стигао на аеродром. Он прилази огради летишта и посматра авионе који полећу и слећу уз јаку буку мотора. Аеродром "Београд" се налази између Београда и Земунa испод Бежаниске Косе и он је међународни аеродром. Ту се поред велике зграде у којој су смештене чекаонице, ресторан и разне канцеларије, налазе и многи хангари за авионе као и радионице за опрачку авиона. Аеродром је врло живо место. Путници долазе и одлазе, механичари раде око авиона, носачи и други радници утоварују и истоварују путнички пртљаг и аутоцистерне довозе бензин и уље и пуне авионе.

F-2-1 Четворомоторни авион

Близу улаза где стоји Смит, стоји један четворомоторни авион. Смит ће путовати овим авионом. Ово је авион једног холандског друштва. Пилот је у својој кабини и прегледа мотор и авион а два механичара раде нешто на авиону. Један се попео на први десни мотор а други прегледа точак. Они су врло савесни људи јер од њих много зависи исправност авиона и наравно сигурност путника и посаде авиона.

F-2-2 Пуњење авиона горивом

Смит посматра како велика аутоцистерна прилази авиону и радници помоћу гуменог црева pune авионске резервоаре бензином. Авион троши врло много бензина.

F-2-3 Пролазак кроз капију ка авиону

Ускоро се капија број пет отвара и путници пролазе кроз њу и иду ка авиону. Чиновник на капији прегледа карте путницима. Испред Смита је једна дама са великим шепиrom на глави, врло лепо одевена а позади Смита је један други путник такође са шепиrom на глави.

F-2-4 Одељење за пртљаг у авиону

Док путници иду ка авиону, носачи утоварују њихов пртљаг у авион. Испод пилотске кабине се налази једно одељење у које се ставља путнички пртљаг. Сваки путник има право да понесе са собом до четрдесет кг. пртљага бесплатно. Ако има више од четрдесет кг. онда он мора да доплати за тај вишак. Радници довозе пртљаг колицима из пртлажног одељена на аеродрому. На сваком кућеру и на свакој торби привезана је цедула на којој је исписано куда пртљаг иде, име путника, тежина и број пртљага. Сваки путник има потврду за свој пртљаг и кад дође у место у које путује он са том својом потврдом подигне (узме) свој пртљаг.

F-2-5 Улазак у авион

Уз авион су прислоњене степенице и путници се по њима пењу у авион. На улазу у авион их сачекује "домаћица" авиона. Она им прегледа карте и показује места. Смит улази у авион и погледом тражи место за себе. Он воли да седи крај прозора и да гледа кроз њега за време лета.

F-2-6 Причвршћивање појаса сигурности

Домашница авиона обилази путнике који сви већ седе на својим седиштима и опомиње их да причврсте појасе сигурности. Сваки путник мора да се причврсти за седиште да не би пао са истог кад авион полеће или слеће. Иначе у току лета путници седе без појаса пошто путнички авиони лете без нагињања. Смит причвршћује свој појас.

F - 3

Путовање авионом

F-3-0 Кружење изнад града

Авион је полетео са аеродрома "Београд" и сада кружи изнад Београда. Он ово чини да би добио висину, јер путнички авиони увек лете на великој висини. Из авиона се види цео Београд врло лепо. Виде се обе велике реке Сава и Дунав са мостовима на њима. Затим се види лепо пристаниште на Сави и бродови у њему.

F-3-1 Пилотска кабина и пилот

На челу авиона је пилотска кабина. У свакоме авиону ово је најважнија просторија. У којој се налазе разни апарати помоћу којих се управља авионом. Кабина има широке стаклене прозоре тако да пилот из кабине види напред, лево и десно. У кабини су само пилот и помоћни пилот. Нико други не сме да уђе у кабину.

F-3-2 Пилот и радиста

Пилот је лице које управља авионом. Он је одговоран за авион и за све путнике на њему. Оно што је капетан брода на мору, то је пилот авиона у ваздуху. За све време лета пилот има слушалице радија на ушима и преко радија је у вези са радиостаницама на земљи. Од радиостаница он и помоћни пилот добијају метеоролошке и друге податке који су им потребни за навигацију.

На аеропланима који имају радисту, радиста је лице које рукује авионском радиостаницом. Он прима телеграме и поруке како од пилота да их шаље некој станици на земљи тако и од неке станице са земље за пилота. Радиста такође може да ступи у везу и са другим авионима у лету. Он се обично налази у кабини непосредно позади кабине у којој је пилот.

F-3-3 Домаћица (стуардеса)

Сваки путнички авион има једну или две домаћице. Ове младе жене су униформисане и оне се старају да путници имају што већу удобност на путу. Оне служе путнике кафом, чајем, млеком, бонбонама, чоколадом и бисквитима а на авионима који лете дуге без спуштања оне служе путницима ручак, вечеру или доручак. Смит се домаћица овог авиона нарочито допала јер је она и млада и лепа и врло пријатна и услужна девојка.

F-3-4 Посматрање земље из авиона

Смит посматра земљу испод себе. Из ваздуха посматрано све изгледа друкчије. Планине изгледају као мале хумке, реке као кривудава линије, људи као мрави, села, градови и све друго на земљи изгледа мало као играчке.

F-3-5 Искрцавање

После три сата непрекидног летења авион у коме је Смит спустио се (слетео је) на солунски аеродром. Авионска врата су отворена, степенице су постављене и путници излазе. Смит мора да иде са аеродрома на пристаниште. Зато он тражи такси.

F-3-6 Одлазак у луку таксијем

Смит је брзо нашао такси и наредио шоферу да га вози у луку. Брод је већ био у луци и треба да пође за Гибралтар и даље за Енглеску у току ове ноћи. Брод којим ће Смит путовати зове се Сатурнија и припада једном италијанском трговачком друштву.

На броду

F-4-0 Кејеви где пристају бродови

Солунска лука је велика лука на Средоземном Мору. У њој има неколико пристаништа. У овој луци постоји и Југословенска слободна зона, коју је по уговору из 1913 године Краљевина Србија добила на употребу од Краљевине Грчке. Ту зону је доцније наследила Југославија али је она за време Другог светског рата тако оштећена од стране Немаца да досада још није могла да се отвори и употребљава.

Путнички и теретни бродови када уђу у пристаниште пристају уз кејеве и ту се путници искрцавају и укрцавају и роба се утоварује и истоварује. На свакоме кеју се налазе зграде у којима су смештене канцеларије (паро-) бродарских друштава, магацини за робу, мање радионице, итд.

F-4-1 Укрцавање на брод

Брод Сатурнија, којим ће Смит путовати, већ је био у пристаништу. То је велики прекоокеански брод са два димњака. У броду има места за две хиљаде пет стотина путника. Брод има шест палуба од којих се три налазе у утроби брода а три су изнад главне палубе. Са обе стране брода изнад ограде која ограђује средњу палубу налазе се утврђени чамци за спасавање. Брод је велик око двадесет и две хиљаде бруто регистарских тона и има брзину од осамнаест морских миља на сат.

Путници се укрцавају у брод преко нарочито конструисане даске за укрцавање. Смит улази у ред и пене се полако на брод. На улазу у брод један бродски чиновник прегледа карте путницима. Путници припадају разним народностима. Чују се разни језици: грчки, турски, арапски, бугарски, српскохрватски, италијански, немачки, француски, шпански и наравно енглески.

F-4-2 Утоваривање терета

Док се путници укрцавају на брод, обалски радници утоварују путнички пртљаг и неки други материјал. За укрцавање они користе бродске дизалице које брзо и лако преносе терет са кеја на брод. Дизалица има велику челичну мрежу (корцу) у коју радници стављају терет. Дизалицу покреће један електрични или бензински мотор или пара.

F-4-3 Кабина

Смит је брзо пронашао своју кабину. Она је на средњој палуби. То је мала соба са округлим прозорима. Кроз један прозор, који је отворен, види се море. Намештај у кабини је једноставан. Поред зида се налази гвоздени кревет са душом, чаршавима, ћебадима и јастуком. На јастук је навучена чиста, бела навлака. Испред прозора су сто и столица. Кабина је врло чиста, као што су све просторије на броду чисте. Смит се много свиђа његова кабина и он већ мисли како ће лепо спавати у њој за време путовања морем.

F-4-4 Шетња по палуби

Пошто је ставио свој ручни пртљаг у кабину, Смит излази на палубу да се мало прошета, да разгледа брод и да посматра пристаниште кад брод пође. Други путници су такође изашли на палубе. Они се лагано шетају, разговарају и посматрају луку и бродове у њој. На палуби се налази једно велико сидро (један велики лангер), затим отвори кроз које се силази у утробу брода, дизалица и ваљци којима се намотавају челична ужад. У средини палубе је степениште којим се иде ка командном мосту.

F-4-5 Море постаје немирно

Брод је убрзо испловио из луке. Одмах се видело да је велика разлика између воде у луци и воде на пучини. Таласи су велики, брод се љуба и удара прамцем у високе таласе а вода заплускује палубу. Машине раде пуном снагом и густ дим излази из оба димњака.

F-4-6 Добио је морску болест

Љубање брода је утицало на расположење свих путника. Многи су почели да повраћају. Смит је такође добио морску болест. Он је очекивао да ће му се тако нешто десити, зато је купио неке нарочите пилуле "Драмамин" и узео их је баш кад је брод изашао из луке, али то је било доцкан. Према упутству на флашици требало је да узме пилуле раније, али он је био заборавио да то учини. Сада и он повраћа, и то врло јако. Наслонио се на бродску ограду и повраћа. Њему се чини да ће му сва црева и стомак изаћи кроз уста напоље. Али ту нема помоћи и Смит зна да ће то проћи чим брод пристане у луку.

F - 5

Искрцавање

F-5-0 Царински преглед

При уласку у сваку земљу се врши царински преглед путника и њиховог пртљага. Чиновници, који се зову цариници, отварају путничке куфере и прегледају све ствари. Они ово чине, да би видели да ли путници имају ствари које подлежу царини. Ако неки путник има таквих ствари мора да их пријави сам цариницима. Ако цариник нађе неке непријављене ствари, то се сматра као кријумчарење и те ствари се обично заплене а поред тога путник-кријумчар се кажњава.

F-5-1 Приближавање луци

Велики путнички брод Сатурнија којим Смит путује приближава се луци Ливерпул. На улазу у луку један мали брод - тегљач (реморкер) прилази Сатурнији, везује се за њу челичним ужетом и почиње да је вуче у луку. Машине на Сатурнији су заустављене и тегљач је вуче својом снагом ка кеју.

F-5-2 Показивање пасоша

Пошто је брод пристао уз кеј путници почињу да се искрцавају. Смит

показује свој пасош униформисаном чиновнику и овај му се захваљује и пропушта га да иде ка пристанишној згради у којој су смештене разне канцеларије као мењачница, царинарница, лекарска канцеларија и друге.

F-5-3 Мењање новца

Смит прво прилази мењачници. Он даје мењачу доларе а овај њему енглеске фунте. Једна фунта кошта два долара и осамдесет центи. Динаре није могао да замени за енглеску монету јер Енглезима не требају динари.

F-5-4 Артикли који подлежу царини

Смит прилази царинику и ставља свој куфер на тезгу да му га цариник прегледа. Претурајући по Смитовом куферу цариник је нашао једну флашу спрске шљивовице и једну кутију цигарета Јадран. Он их вади из куфера и каже Смиту да на те ствари мора да му се наплати царина. Царина је прилично висока, осамнаест шилинга.

F-5-5 Плаћање царине

Смит одговара: "У реду, платићу." Он вади новац из џепа и даје царинику једну фунту, а овај му враћа кусур од два шилинга.

F-5-6 Уверење о вакцинисању (пелцовању)

Пошто је платио царину Смит прилази лекару који га пита да ли има уверење о вакционисању против заразних болести. Смит му показује то уверење и лекар потврђује својим потписом на уверењу да је Смит прегледан и да му је дозвољен улазак у Енглеску.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "G"

ОПШТИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД И ДЕЛОВИ ТЕЛА

G - 1

Лекарски преглед

После неколико дана одмора у Енглеској, Смит примећује да његово здравље није кренуло на боље. Истина је, одмор му користи али његово здравље га још брине. Он осећа неке чудне болове у стомаку и ноћу има многе снове. Због тога се одлучује да иде у једну од болних енглеских болница и да затражи да га лекари детаљно прегледају.

G-1-0 Код стола за пријем болесника

Смит, по доласку у болницу, прилази болничарки за пријемним столом и саопштава јој да он данас ступа у болницу по савету доктора Лејтона. Болничарка га пита за име, године старости, сталну адресу и његово болесничко осигурање. Он одговара да му је четрдесет и пет година, да је његова стална адреса Линколнова улица број 45, Сан Антонио, Тексас, и да је осигуран код организације "Плави Крст." Болничарка му онда саопштава да ће он бити у соби број 16 и да ће га тамо сада одвести дежурна болничарка.

G-1-1 Имам страшну главобољу

Пошто се свукао и легао у кревет, Смит је мало спавао а онда га је предвече пробудила јака главобоља. Чинило му се да ће му прснути глава од бола. Нарочито му се чинило да су болови били јаки око слепоочница.

После кратког времена дошао је дежурни лекар да га прегледа. Он га пита: "Како се осећате, господине Смите?" Он му одговара да се не осећа добро и да га много боли глава. Лекар му онда каже да устане да га прегледа.

G-1-2 Плућа изгледају у реду

Лекар узима стетоскоп и тражи од Смита да удише дубоко ваздух и да издише. Смит то и чини а за то време лекар слуша рад његових плућа стављајући стетоскоп на разна места на његовим грудима.

G-1-3 Проверимо рад плућа и са друге стране

Лекар жели да још једанпут прегледа Смитова плућа, зато он наређује Смиту да седне и да окрене леђа к њему. Овог пута доктор ставља стетоскоп на Смитова леђа. Он премешта стетоскоп с једног места на друго и наређује Смиту да удише, да издише и да кашље. За све то време лекар пажљиво слуша рад Смитових плућа. Слушалице су му у ушима и помоћу них он чује сваки шум у плућима као и куцање срца.

G-1-4 Колики је мој крвни притисак?

Лекар онда узима апарат за мерење крвног притиска. Он пита Смита колико му је година и пошто је обавио Смитову десну руку једним гуменим завојем он је напумпао тај завој ваздухом и сад гледа на манометру колики је крвни притисак. Он му каже да је његов притисак крви нормалан и да је то за његове године сто четрдесет. Крвни притисак се рачуна овако: сто плус године старости. Пошто Смит има четрдесет година, то је његов нормални притисак, сто четрдесет. Ако је притисак мањи од нормалног онда се каже да је низак, а ако је већи, онда се каже да је висок.

G-1-5 Рефлекси су добри

После мерења крвног притиска, лекар наређује Смиту да седне на столицу и да прекрсти леву ногу преко десне. Онда узима један чекић од тврде гуме и њиме удара Смита по колену испод чашнице. Ако се нога трза и отскаче онда су рефлекси добри а ако се не трза и не отскаче, онда нису. Смитова нога добро скаче при ударцима чекића и лекар му каже да су му рефлекси врло добри.

G-1-6 Слух је нормалан

Да би прегледао Смитове уши, лекар му ставља у уво једну цевчицу. Помоћу те цевчице лекар види унутрашњост ува. Пошто је прегледао оба ува, лекар изјављује да су она чиста и здрава. Затим шаптањем проверава Смитов слух и налази да је и он нормалан.

Лекар после овога прегледа каже Смиту да досада није утврдио ни нашао никакву болест код њега, зато ће га упутити на рендгенски преглед.

G - 2

Даље испитивање и лечење

G-2-0 Рендгенски снимак груди

Смит је ушао у собу у којој се поред рендгенског апарата налазе и други апарати и електрични мотори. Лекар га је поставио иза једне велике црне табле. Светлост се угасила и чује се зујање мотора. Смит не види и не осећа ништа, али лекар, који гледа у таблу, види више од пола Смитовог тела. Рендгенски зраци пролазе кроз ткиво и цела унутрашњост Смитовог грудног коша и стомака види се врло лепо. Нарочито се добро виде кости. У истој соби други лекар разгледа један рендгенски снимак главе неког другог болесника.

G-2-1 Преглед очију

Потом лекар одводи Смита у другу собу и прегледа му очи. За овај преглед лекар употребљава једно огледало које је причвршћено на његовом челу, и једну пинцету којом придржава доњи капак Смитовог десног ока. Огледало баца светло на око те лекар може лепо да види око. Лекар детаљно прегледа оба Смитова ока и налази да су оба ока потпуно здрава. Затим испитује Смитов вид и налази да је нормалан.

G-2-2 Преглед грла

По завршеном прегледу очију и испитивању вида, лекар наређује Смиту да отвори уста јер хоће да му прегледа грло. Он му у том циљу ставља у уста једну дрвену дашчицу, која се стручно зове "кашчица" и наређује му да каже "а - а - а". Смит то чини, а лекар загледа у његово грло обраћајући нарочиту пажњу на крајнике. Ово је врло важно јер је медицинска наука утврдила да оболели крајници комбиновани са другим болестима, као реуматизам и ишијас, могу да проузрокују тешке компликације.

G-2-3 Преглед носа

После грла, лекар прегледа Смитов нос. Он хвата нос левом руком и подиже га нагоре а у исто време десном руком притискује једну ручну пумпицу и пушта ваздух у Смитове ноздрве. На тај начин он јасно види унутрашњост носа.

G-2-4 Пулс или било

Најзад лекар узима својом десном руком Смитову леву и пица му пулс или било. Док броји откуцаје била он гледа на сат. Он констатује да је пулс бржи од нормалног, што значи да Смит има повећану температуру.

G-2-5 Узимање пилуле

У циљу смањења температуре, лекар узима из једне веће боце једну пилулу и наређује Смиту да је прогута са водом. Смит узима пилулу левом руком а чашу десном, ставља пилулу на језик, приноси чашу воде устима, испија је и у исто време гута пилулу.

G-2-6 Инјекција

Али, лекар мисли да није довољно што је Смит узео пилулу за смањење температуре, те се одлучује да му да и једну инјекцију за ушпицење. Он узима шприц и пошто му је забо иглу у вену на десној руци, он му убригава неку течност. Смит је осетио бол од убода игле и намрштио се, али је издржао бол не јаукнувши.

G - 3

Преглед других делова тела

G-3-0 Стомак

Лекар наређује Смиту да легне на сто за преглед и онда му прегледа стомак. Он рукама притискује стомак на разним местима и при томе га пита да ли га боли. Смит одговара онако како осећа.

G-3-1 Имате ли болове кад се превијате тако?

На захтев лекара Смит устаје и почиње да се превија, напред, налево и надесно. Док се Смит превија лекар га пита да ли осећа неке болове при томе.

G-3-2 Кашљите јаче

Лекар после тога, наређује Смиту да кашље и то што јаче, да би могао да га боље прегледа. Смит окреће главу у страну и кашље из све снаге, тако да му стомак поиграва. Лекар за то време притискује и посматра његов стомак.

G-3-3 Изгледа да имате чир

Лекар разгледа Смитова леђа и примећује на десној страни један израштај који је почео да се гноји. Он му каже да њему то изгледа као неки чир и да ће морати да се лечи.

G-3-4 Ви имате проширене вене

На Смитовим ногама, нарочито на листовима, лекар примећује проширене вене. Ова болест вена се појављује обично код људи који много и дуго стоје на ногама.

G-3-5 Отечени глежњеви

Прегледајући Смитове ноге, лекар примећује да су му и глежњеви отекли. То се лекару никако не допада, зато му наређује да пређе и седне на другу столицу са дужим седиштем.

G-3-6 Равни табани

Чим је Смит сео на другу столицу лекар је почео да разгледа његове табане. Он примећује да су му табани равни и зато га испитује о његовим ципелама. Он га пита да ли он (Смит) има специјалне ципеле са улошцима који подржавају чланке код људи који имају равне табане. Смит му одговара да он има такве ципеле али да би волео да добије нове боље јер га због ових боје ноге и глежњеви му отичу.

G - 4

Операција

Лекар је саопштио Смиту да је његово слепо црево почело да се запаљује и да ће бити потребна операција да би се избегле компликације. Таква операција данас није тешка и лекари је лако врше а болесници се обично опораве за неколико дана.

G-4-0 Болесник је стављен на болничка колица

Следећег дана око десет часова Смита стављају на болничка колица и један болничар гура колица ка операциској сали, Смит лежи на колицима потпуно го, покривен чаршавом. Он је већ у полусну, јер су му болничарке јутрос дале неке пилуле које су га опиле а од јуче увече није јео ништа. Он само осећа да га некуда возе и осећа се врло угодно.

G-4-1 Болничарка доноси хируршке инструменте

Док болничар гура колиџа са Смитом на њима, дотле болничарка гура на операциској сали један сто на точковима са хируршким инструментима. Ови инструменти су претходно сви стерилизовани кувањем у кључалој води. Ту се налазе разне маказе, хируршки ножеви, пинцете, штипаљке, итд.

G-4-2 Извршење операције

Смит лежи на операционом столу. На носу му је маска која је помоћу једног гуменог црева у вези са боцом у којој је етер. Помоћу овог гаса Смита су потпуно опили и он је у дубоком сну. Он више не осећа баш ништа. Он лежи на столу као мртав и само по његовом дисању примећује се да је жив. За то време лекар врши операцију. Он је направио један рез на трбуху болесника, отворио трбушну дупљу и сада тражи слепо црево. Он ће отсећи упаљени цревуљак и онда ће заштити црево. Болничарка за време рада стоји крај лекара и додаје му инструменте. Лекар је обучен у бели мантил и има на лицу маску која штити и њега и болесника. Лекар ради брзо и без речи а болничарка га помаже такође не говорећи ништа. Обоје раде брзо као сви извежбани људи.

G-4-3 Пацијента превијају

По завршеној операцији, лекар је ставио копче на рану и тако саставио расечено ткиво. Онда је послао Смита натраг у његову собу. Смит је у то време још био без свести. Он се освестио тек увече.

После два дана лекар је посетио Смита и пошто га је упитао како се осећа наредио му је да устане из кревета. Сад га лекар превија. Он му је обавио завојима не само стомак већ и грудни кош. Смит осећа помало болове у стомаку, али лекар му каже да ће то ускоро проћи.

G-4-4 Он има високу температуру

У току ноћи Смитово стање се погоршава. Он добија високу температуру. Болничарке га често обилазе и повремено му дају инјекције у циљу смањења температуре. Овакво стање је трајало неколико дана и Смит је био врло изнурен. Није ништа јео ни пио. Повремено је губио свест па се опет повраћао свести. Графикон на кревету изнад његове главе показује како се његова температура пење и спушта. Он стално лежи на леђима и то је за њега врло тешко. На ноћном сточићу је чаша са водом и у њој термометар којим болничарке у одређено време мере његову температуру и бележе је на графикон.

G-4-5 Давање трансфузије крви

Смит је сада већ толико ослабио, да је лекар морао да нареди да се изврши трансфузија крви. Болничарка је донела боцу са крвном плазмом и пошто је ставила иглу која је шупља у вену његове десне руке, крв почиње лагано на улази у Смитово тело. На овај начин Смит ће бити ојачан иако још слабо једе.

G-4-6 Вађене копча

Десет дана после операције, лекар налази да је Смитово стање врло добро и да му је рана зарасла. Зато се лекар одлучује да повади копче којима је затворио рез на Смитовом трбуху приликом операције. Он то чини хируршким клештима. Смит се сада добро осећа и радостан је што ће већ сутра да напусти болницу. Операција је успела.

G - 5

Посета зубару

G-5-0 Имам јаку зубоболу

Смит је добио од своје фирме одобрење да може да остане на боловању месец дана. Мислио је како ће се сада барем добро одморити и опоравити.

Али! Неколико дана по изласку из болнице заболео га је један зуб. Но не само да га је заболео, већ му је и вилица отекла. Отишао је зубном лекару. Он показује лекару свој отечени образ и овај га позива да седне на столицу. Столице које зубни лекари употребљавају нарочите су. То су наслоњаче сличне онима у берберици. Испред столице се налази машина помоћу које лекар буши зубе пре него што их пломбира.

G-5-1 Да, ваши зуби су рђави

Лекар помоћу малог огледала разгледа Смитове зубе и куца по њима. Он каже да је опште стање његових зуба рђаво, и да један од њих мора одмах да се извади. Смит на то додаје да је он дошао у Енглеску на лечење и да хоће сада и зубе да излечи и поправи. Зато зубар треба да ради све што је потребно да поправи његове зубе и да их доведе у исправно стање.

G-5-2 Један зуб треба да се извади

Пошто му је дао једну инјекцију и сачекао њено дејство, лекар помоћу зубарских клешта вади један од Смитових кутњака. Смит није скоро ни осетио бол а зуб је већ био извађен.

G-5-3 Испирање уста

Чим је лекар извадио зуб и бацио га у пљувачницу он је дао Смиту чашу хладне воде и казао му да испере уста. Извесна количина крви је истекла и сад Смит испира уста водом и пљује у пљувачницу. Он то чини неколико пута, све док није видео да крв више не иде.

После тога лекар му каже да треба да дође опет кроз седам дана, јер он хоће да продужи лечење његових зуба а за данас да је доста.

G-5-4 Шупљине у зубима

После седам дана Смит је опет у ординацији зубног лекара. Лекар означава зубе који су покварени и шупљине и одмах почиње да их чисти изнутра.

За овај посао он употребљава бургију - бушилицу - која се врти електричним путем. Ово је једна врло непријатна ствар за пацијенте, али тако мора бити. Зуби се лако губе а тешко се добијају и лече.

G-5-5 Пломбирање

Избушени и изнутра очишћени зуб лекар испуњава пломбом. Ако је зуб осетљив и шупљина велика и дубока, онда лекар обично прво ставља једну привремену пломбу и тек после неколико дана ставља сталну пломбу. Пломбе су данас обично од метала; највише се употребљава платина.

Лекар данас испуњава један Смитов кутњак. За ово он употребљава једну пловнату шипку од челика и са њоме набија пломбу у шупљину зуба. После неколико часова метал ће се стврднути и потпуно затворити шупљину.

G-5-6 Стављање моста

На место извађених зуба, лекар је израдио мост. Тај мост се састоји од две круне које се навлаче на здраве зубе и од једног зуба који је уграђен у мост и замењује онај зуб који је извађен. Тако ће Смит имати све зубе било природне било вештачке. Ово ће га коштати доста новаца, али такав је живот.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "Н"

КУПОВАЊЕ СТВАРИ

Н - 1

Месо и намирнице

После оправке својих зуба Смит се иселио из хотела и узео један леп стан за себе. Решио се да позове своју жену из Америке и да тражи од своје фирме да га запосли у Енглеској. Пре него што му жена дође он ће уредити кућу а то значи купити сав намештај, наместити собе, итд.

Н-1-0 Месарница (касапница)

Он очекује да му жена дође кроз један или два дана. Данас је он изашао у град да купи месо и друге намирнице. У месарници му дебели и ћелави месар показује месо и казује му цене. По његовом акценту месар примећује да је он странац и пита га одакле је. Смит му каже да је Американац. Смит наручује месо које му треба и месар га сече и важе. У месарници има много врста меса: говеђине, телетине, свињетине, јагњетине, овчетине; затим има више врста кобасица, саламе и шваргле. Све месо и кобасице су врло доброг квалитета.

Н-1-1 Месари на раду

Смита интересује како се кољу волови у Енглеској. Месар му објашњава да обично два месара убијају једног вола или једну краву. Они доводе вола са везаним очима до једног јаког коца побијеног у земљу, везују га за тај колац и док га један држи за рог дотле га други удара маљем по глави. Во онда падне а месар му ножем пресече гркљан и на тај начин га закоље.

Н-1-2 Јагњећи бут

Месар се подбочио позади тезге, сатара је спремна на пању. Смит само треба да каже шта жели и месар ће га послужити. Смит примећује на тезги лепе јагњеће бутове и пита за цену. Месо је у Енглеској доста скупо, скупље него у Америци; тамо оно кошта просечно дванаест шилинга по фунти. Смит узима један бут од шест фунти. На тезги се налазе још три кокоши, које лепо изгледају, али Смит не воли кокошије месо и неће да купи кокоши.

Н-1-3 Један добар комад шунке

После тога Смит пита месара има ли добре шунке. Месар му одговара да има одличну шунку и свињске кобасице од најбољих јоркширских свиња. Смит купује један добар комад шунке тежак четири фунте.

Н-1-4 Пекари на раду

Пролазећи поред једне мање пекарнице, Смит види кроз отворена врата пекаре на раду. Они раде без машина и пеку хлеб у пећи која се ложи и греје дрвима. Један пекар вади дрвеном лопатом хлебова из пећи, а други

носи тесто у кориту (у наувама) рукама. Смит зна из искуства да је хлеб који се пече у оваквим пекарницама много укуснији од оног који се пече у електричним пећима и зато се решава да купи хлеб у овој радњи.

Н-1-5 Хоћете ли земичке?

У радњи у једној лепој витрини, Смит види земичке и киџле које врло лепо изгледају и много му се допадају. Ту се налазе и хлебови и векне. Неке векне су посуте кимом а неке нису. Тако исто су и неке киџле слане и посуте соду и кимом а неке су слатке и умешене са шећером, млеком и бутером.

Продавачица пита Смита да ли жели земичке наглашавајући му да су врло добре и свеже.

Смит узима неколико земички и киџли.

Н-1-6 Имате ли добрих колача?

Потом Смит прилази другој витрини у којој су торте и колачи. Продавачица га пита шта жели а он јој одговара да би желео неке добре колаче а можда и једну тарту и пита је шта је најбоље. Она одговара да су сви колачи одлични и свежи баш као они који се праве код куће. Он наручује једну тарту и још неке колаче прављене са воћем и каже да ће јавити телефоном када треба све то да му се пошаље, јер он жели да има свеже колаче за једну седељку.

Н - 2

Млечни производи и бакалска роба

Н-2-0 Трг или пијаца

Пошто је свршио са наруџбинама у месарници и пекарници, Смит одлази на трг да разгледа поврће и воће и да у некој бакалници покупује потребне намирнице. На овоме тргу налазе се многе тезге на којима пиџари продају своју робу. Смит обилази цео трг идући од тезге до тезге. Он ту види много поврћа, као шаргарепу, кромпир, купус, карфиол, плави патлиџан, црвени патлиџан, итд. Он не купује ништа већ само пита за цене и упознаје се са квалитетом робе.

Н-2-1 Млекара

У Енглеској је млекарство добро развијено, али су њихове млекаре мале. Обично се састоје из једне штале где се држе краве и где их људи музу и једне зграде где се млеко прерађује у сир, бутер и друге млечне производе.

Н-2-2 Сир и бутер

Бутер се добија из млека на тај начин што се млеко стави у једно буре, које се потом руком, помоћу ручице, окреће брзо све дотле док се масло (бутер) не одвоји од млека. После тога се бутер пакује у пакла од једне

четвртине фунте. Обично се четири оваква пакла стављају у једну кутију. На столу се налазе три кутије бутера. Сира такође има у млекари и то у великим котуровима од више фунти. Сир има разна имена, као качкаваљ, пармезан, рокфор, чешир, итд.

Н-2-3 Поврће и воће

Смит улази у једну велику радњу у којој се продаје храна. Он прво прилази тезги где се налазе воће и поврће. Ту он види шаргарепу, кромпир, банане, крушке, јабуке, лубенице, итд. Он узима од свега помало и пошто измери на ваги (кантару) пакује у кесе од хартије и ставља у колица и иде у други крај радње.

Н-2-4 Конзервирана храна

Сада прилази полицама на којима су поређане многе конзерве у лименим кутијама, теглама и флашама. У њима се налази конзервирана храна, као разне чорбе, супе, поврће, пекмези и компоти. Затим ту су и кутије и кесе са шећером, кафом, пиринчем, гризом, резанцима, макаронима, сувим шљивама, орасима, чоколадом, какаом, чајем, бибером, циметом, солу и другим артиклима хране и зачиница. Смит узима оно што му је потребно и ставља у колица. Цена робе је исписана на свакој кутији или кеси или тегли а сем тога ту се налази и тежина у фунтама, килограмима, унцама или грамовима.

Н-2-5 Каса

Узевши све што му треба, Смит је догурао колица до касе. Благајник вади сву робу на тезгу и помоћу машине за рачунање, срачунава колико Смит има да плати. Рачун је био прилично велик, пет фунти и три пилинга. Док Смит вади новац да плати, благајник пакује робу у велике кесе. Он то ради брзо и вешто и за тренутак је све било спаковано и рачун наплаћен.

Н-2-6 Старе ствари (ситнице, дрангулије)

Пошто је дао бакалину своју адресу и наредио да му се сва купљена и плаћена храна пошаље кући, Смит продужава да се шета пијацом. Он примећује једну тезгу под кровом иза које један стари човек стоји и продаје разне старе ствари. Ту има свакојаких ситница и дрангулија, као једна труба, једна ~~стона~~ електрична лампа, неколико слика са оквирима (рамовима), једна ручна електрична лампа и више књига. Види се чак и једна мастионица. Све ове ствари су старе и употребљаване и цена им је ниска. Смит само разгледа ове ствари али не купује ништа.

Н - 3

Једна велика радња и обућарница

Н-3-0 Једна радња

Смит је решио да се снабде новим оделом, ципалама, кошуљама, машнама, чарапама, марамицама, кишобраном, кишним мантилом и другим потребним му

стварима.

Он зато улази у једну велику радњу у којој се све те ствари могу купити. У радњи има више тезги на којима се налази разна роба. Тако на првој тезги Смит види мушке плитке и дубоке ципеле, папуче, једне женске ципеле па чак и једну чизму.

Ту се још виде и разна одела, машини и друга галантериска роба. Човек може у оваквој радњи да се одене "од главе до пете", како се то каже на спрскохрватском језику.

Н-3-1 Пробање једног одела

Смит прво прилази једном продавцу који продаје одела. Он му каже да жели да купи једно одело. Пошто је изабрао одело које му се свиђа, и пошто га је обукао, он прилази продавцу који му мери дужину-ногавица на панталонама да би их послао кројачу на поправку. Смит се задовољно смењка, као што то чини сваки човек који купује одело. Капут му стоји врло добро. На капуту је само једно дугме и Смит га је закопчао. Дужина рукава је добра, а ревери капута су по последњој лондонској моди. Смит је купио и једну нову кошуљу са машном чија боја одговара боји одела. Он стоји пред огледалом и огледа се. За то време он мисли како је то лепо кад човек купи одело од доброг енглеског штофа. Позади њега и продавца налази се једна тезга на којој су калупи са једним мушким шеширом, једном капом која се зове бере и једним качкетом.

Н-3-2 Кишобран за кишно време

Пошто је узео и платио одело, Смит разгледа један већи кишобран. У Енглеској често пада киша, те свако мора да има кишобран. Тако је изгледало да се покојни Чемберлен није никад одвајао од свог кишобрана и данас ко год се сети Чемберлена, сети се његових карикатура са кишобраном. Кишобран који Смит разгледа је јак, од црног платна и има гвоздену дршку са куком. Продавац хвали квалитет кишобрана и каже да је то најбољи који се продаје у Енглеској.

Н-3-3 Пробање ципела

Смит хоће да купи себи једне нове ципеле. Стога одлази у одељење где се продаје обућа, седе на столицу и каже продавцу да жели једне жуте плитке ципеле. Продавац га пита који број ципела носи и он му одговара да носи број девет и по или четрдесет и три по европској мери. Продавац доноси ципеле и пошто је Смит изуо ципелу с десне ноге, продавац му је дао да обује једну нову ципелу. Смит се ципеле допадају. Ципеле су од шевроа и такве ципеле Смит много више воли него оне од бокса. Продавац му пакује старе ципеле, Смит плаћа рачун, узима пакет са старим ципелама и одлази са новим ципелама на ногама.

Н-3-4 Обућарница

Смит би желео да оправи своје старе ципеле, зато гледа по улици да види где се налази једна обућарница. После краћег времена он примећује

једну малу радионицу у којој раде два мајстора. Један седи за шиваћом машином и шије једну ципелу а други чекићем укива гуму на потпетицу једне ципеле. Ципела је на гвозденом калупу. Од алата овај обућар употребљава још клешта и шило.

Н-3-5 Старе ципеле као нове

Смит улази у обућарницу и прилази тезги. Он показује мајстору рупу на пенцету своје ципеле и пита га да ли може да му пенцетира ципеле. Он жели да му се ципеле лепо оправе. Обућар му каже да је боље изменити целе ђонове и онда ће му ципеле бити као нове. Наравно, то ће да кошта мало више, али ће бар имати врло лепе ципеле. Смит пристаје на овај предлог. Обућар му каже да ће ципеле бити готове сутра.

Н-3-6 Код чистача ципела

Одмах до обућарнице налази се једна мала радња у којој један човек чисти ципеле. Смит као и многи други људи верује да је добро намазати нове ципеле машћу за ципеле (ималином, лаштилом). Стога улази у ову радњу. Чистач најпре скида прашину са Смитових ципела, затим их маже машћу и најзад их гланца (лашти) четком и вуненом крпом. Ово није био тежак посао, као што може да буде за време кишовитих дана када чистач најпре треба да скине са ципела блато блатарицом (малом тврдом четком).

Н - 4

Гвожђарска роба и намештај

Н-4-0 Гвожђарска радња

Шетајући по граду Смит примећује једну лепу гвожђарску радњу.

У излогу радње налазе се многе ствари од гвожђа и челика али највише има разних алата. Тако се виде: чекићи, кључеви, једна пегла, једне маказе за сечење траве и цвећа, једне грабуље, један ашов, једна кружна тестера, мрежа од жице, ручна тестера, срп, један метар на склапање, једна лампа за грејање метала и још неке ствари. Кроз прозор се виде једне мердевине, једна канта са прскалицом за поливање цвећа и једна мотика за копање.

Смит улази у радњу да разговара са трговцем.

Н-4-1 Канцелариски намештај

Смит је добио обавештење од своје фирме да су га одредили да ради привремено у Енглеској и да му стављају на расположење сав потребан новац за уређење канцеларије. Због тога Смит жели да купи канцелариски намештај.

Трговац га води у одељење радње у коме се налази канцелариски намештај и показује му разне столове, писаће и друге и казује му цене.

Н-4-2 Кућни намештај

После тога, они прелазе у одељење кућног намештаја. Ту Смит види ра-

зне столове – један округли, један четвртасти са ниским ногама, један који може да се расклопи и продужи. Ту се такође налази један орман за рубље, једна полица, итд.

Смит разгледа намештај и распитује се за цене али каже продавцу да сада неће купити ништа већ чека да му дође жена из Америке па да она изабере намештај какав хоће.

Н-4-3 Линолеум и теписи

У одељењу за тепихе и линолеум, продавац показује Смиту разне тепихе. На Смитов захтев, продавац размотава (развија) један тепих и објашњава му квалитет истог, каже му цену и начин плаћања. Линолеума има више, у разним бојама и разних квалитета. Они су увијени у ролне и стоје усправно поред зидова. И линолеум и теписи продају се на квадратне јарде или на квадратни метар. Теписима се застиру обично салони и спаваће собе а линолеумом кухиње и купатила.

Н-4-4 Кухињске потребе (направе)

Трговац потом води Смита у одељење у коме се налазе кухињске потребе и разне пећи и направе за грејање. Ту се налазе две пећи које се ложе дрвом или угљем, један шпорет на гас, један електричан грејач и један парни радијатор.

Смита интересује шпорет. У кући коју је узео под закуп налазе се радијатори јер кућа има централно грејање.

Пошто је добио сва потребна обавештења, Смит се опростио од љубазног трговца и напустио ову радњу.

Н-4-5 Ловачки и рибарски прибор

Смит улази у радњу у којој се продају ловачки и рибарски прибор и друге спортске потребе и прибор. У радњи има више ловачких пушака, разних пиштоља, удица, штапова (прутова) за удице, лукова и стрела, прибор за голф, боксовање, итд.

Сва роба је врло доброг квалитета. Све је доста скупо, чак много скупље него у Америци.

Трговац, један старији Енглец са брковима, показује Смиту удицу и објашњава му како се цела та направа употребљава.

Н-4-6 Продавац аутомобила

У истој улици Смит види једну лепу радњу у којој се продају аутомобили. Он воли енглеске аутомобиле јер су израђени од одличног материјала, троше мало бензина и развијају добру брзину. Нарочито му се свиђају спортски аутомобили, који су отворени, без крова и имају јаке моторе.

Продавац му објашњава да је то аутомобил марке "Јагуар," да развија брзину до сто двадесет миља на сат и да троши један галон на двадесет

пет миља.

Н - 5

Медикаменти и алкохолна пића

Н-5-0 Ликерџиница

Смит жели да се распита о разним пићима, пошто намерава да приреди једну већу седељку за своје пословне пријатеље кад му дође жена.

У једној великој и лепој радњи алкохолних пића трговац га врло љубазно поздравља. Он му даје објашњење о пићима која он продаје. Продавац нарочито хвали једно вино. Он каже да је то право природно вино које он прави у својој радњи и Смит ако хоће, може сада одмах да види како се прави вино од грозња у подруму, а такође може да види и проба разна вина.

Смит прихвата позив и одлази са трговцем у подрум.

Н-5-1 Прављење вина

У подруму, два радника гњече грозње пресом и вино тече на славину. Ово вино које тече слатко је и без алкохола. Оно се доцније преточи у бурад и остави се тамо да преври. Што дуже стоји у бурадима или у флашама вино је боље.

У овоме подруму постоје два одељења. У једном одељењу се гњечи грозње. Док један радник заврше пресу, други баца грозње из корпе у једну велику бачву.

Н-5-2 Пробање вина

У другом одељењу подрума се налазе огромна бурад са разним врстама вина, као и многе флаше са финим вином. Нека вина у бурадима су стара по пет година а у флашама их има која су и десет година стара.

Трговац услужно нуди вино Смиту да га проба. Он му даје ризлинг, шампањ, црно вино, бело вино, итд. Смит проба помало од сваког вина и већ осећа да му се мути у глави. Он се боји да се не опије, зато захваљује трговцу и каже му да ће доћи опет да наручи вино за седељку.

Н-5-3 Сладолед и безалкохолна пића

Пробајући разна вина у подруму Смит се прилично загрејао и захтевао се нечега хладног. Био је сав срећан кад је ускоро наишао на једног продавца сладоледа и разних безалкохолних пића. Као прави Американац он је узео сладолед да разблажи своје грло.

Н-5-4 Израда лекова по рецепту

Идући улицом, Смит се сетио да мора да купи неке лекове по лекарском рецепту. Он одлази у апотеку и предаје лекарски рецепт апотекару. Апотекар му каже да ће лекови одмах бити готови и позива га да седне и при-

чека док он спреми лекове.

Н-5-5 Лекови су готови

После кратког времена лекови су готови и Смит добија једну теглу некакве масти за мазање, једну теглу са некаквим пилулама и још неке капљице за очи. Апотекар му објашњава како се лекови употребљавају и каже му да су сва упутства написана и на свакој тегли или флашици.

Н-5-6 Берберица

На крају свога разгледања радњи, Смит одлази у једну берберицу и седе у столицу да га берберин потшиша. Берберин је обучен у бели мантил и држи маказе у десној руци. На столу испред огледала налазе се једна ручна машина за шишање, један бријач, један чешаљ, једна прскалица са колоњском водом, једна тегла бриљантина и један мали лавор који бербери по завршеном бријању подмећу под браду муштерија да би им опрали лице.

Берберин је ставио Смиту око врата један велики пешкир да му длаке не би падале за врат и по оделу и сада га шиша. Он брзо шкљоца маказама и сече му косу. Смит је задовољан радом овог берберица јер види у огледалу како берберин брзо и вешто ради.

Берберин је врло говорљив човек. Он овако почиње разговор са Смитом:

"Господин је Американац. Зар не?"

"Да," одговара Смит.

"Хоћете ли се дуго задржати у Енглеској?"; "Јесте ли ви противник комунизма?"; "Шта мислите о Пакту северноатлантских земаља?"; "Исто што и ви мислите, само ја се жури . . . " Берберин је тада разумео да Смит не жели да разговара па је упитао:

"Како желите да вас потшишам? Желите ли да вам скратим косу?"

Смит каже: "Молим вас, не волим кратку косу, али желим да ми добро почистите врат."

"У реду господине," каже брица, "биће како ви желите."

Кад је завршио шишање, берберин га бријачем брије око ушију и по врату.

Онда он пита Смита: "Да ли желите бриљантин или колоњску воду?"

"Ни једно ни друго," одговара му Смит, "хоћу да ми коса буде сува."

Смит, најзад плаћа берберину и излази из радње.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "I"

ОДНОСИ СА ЉУДИМА

I - 1

Седељка код куће

Смит је премештен у Енглеску. Неколико дана по доласку у Донингтон (Салоп) он је био позват на једну седељку у кући свог новог шефа господина Хикија.

I-1-0 Званично претстављање

Кад год се иде на неку седељку где се налази већи број људи и жена, који се међусобно не познају, њих на улазу дочекују домаћини и упознају их једне с другим. При претстављању наводи се име и презиме. То овако изгледа: "Госпођо Смит, дозволите ми да вам претставим господина Петровића." Тада се обично обадве личности рукују и кажу, "Мило ми је што смо се упознали."

Тако је и на овој партији, или пријему или седељци, сви се претстављају онима које не познају.

I-1-1 Пиће

На једном великом столу налазе се два послужавника са много чаша са пићем у њима и један велики тањир са јелом на њему. Гости прилазе столу по вољи и служе се пићем. Од пића ту се налазе разне ракије помешане са содом или киселом водом или обичном водом. Пошто узму по једну чашу, гости пијуцају пиће и разговарају. Наш пријатељ Смит је досада разговарао са више лица и баш сад ево га где разговара са једном госпођом.

I-1-2 Игранка

У салону је био један оркестар од четири музичара. Они су почели да свирају разне игре и игранка је почела. Наш Смит је приметио једну лепу млађу даму, пришао јој и пошто се поклонио, замолио је да игра са њом. Још неколико парова игра у сали. Музика је доста добро свирала танго, енглески валцер, обичан валцер и много фокстрота. Смит се осећа врло пријатно у друштву ове младе даме. Из разговора са њом он је сазнао да је она секретарица једног од главних шефова Смитове фирме у Енглеској.

I-1-3 Играње карата

У другој соби људи који не умеју или не желе да играју, забављају се на други начин. Неки играју шах а неки карте. Тако за једним столом једна група игра карте док за два друга стола седе по два партнера и играју шах.

I-1-4 Ала је досадно!

За једним столом седи друга група људи. Они су већ полупијани. Њима је врло досадно, јер они нити воле да играју, нити воле да играју шах или карте. Они седе за столом и више ћуте него што говоре. Један је пао у некакво ораторско расположење и са чашом у руци држи говор другима. Они га и не слушају. Један зева од досаде, други црта карикатуре по хартији, трећи разгледа неки предмет који држи у левој руци, а четврти просто седи и гледа у чашу.

I-1-5 Једна добра шала

У једном углу, један млађи човек, познат као шаливчина, прича шале госпођи и двојици господе и они се гласно смеју. Они се толико слатко смеју да изгледа да су им уста отворена од ува до ува.

I-1-6 Каква срамота!

Један од гостију, један млађи човек, толико се напио да већ не зна шта ради. Он седи на фотељи са чашом у руци. Рука му дрхти и вино се пролива (просипа) на под. Његова коса је разбарушена, машна му је накривљена, он се држи једном руком за наслон фотеље да не падне и цео његов изглед је бедан. Једна дама која седи на фотељи до њега згража се на његово понашање а исто тако један господин га посматра са чуђењем. Али, овоме се не треба чудити, на свакоме пријему, партији или седељци, кад људи пију алкохолна пића, овако нешто може да се догоди.

I - 2

Једна свађа

Али, овај пријем код господина Хиџија није се свршио само пићем, играњем, картањем и шалом. Ево шта се догодило једноме пару при одласку кући. Господин Марч и његова жена су у питању.

I-2-0 Почетак смутње

По свршеној седељци, госпођа и господин Марч излазе на улицу. Време је лепо и они идући руку под руку шетају улицом, Све изгледа лепо и мирно. Али ђаво не спава.

Господин Марч је мало више загрејан па пролазећи поред једне лепе младе жене гледа је право у лице. Она му с осмехом и заводнички узвраћа поглед. Господин Марч при томе чини још већу грешку, јер се он и окреће за непознатом лепотицом. Ово не измиче оку његове жене Мери (која је и стара и ружна) и она одмах почиње свађу.

I-2-1 Прекор

Жена почиње да га прекорева. Она му каже: "Срам те било, како смеш у моме присуству да гледаш у другу жену?"

Марч испочетка покушава да се спасе лажју. Он каже жени да му се та лепотица учинила познатом и да личи на њену пријатељицу Луси, али то све не помаже, јер је Мери и љута и љубоморна.

Док се они објашњавају један пролазник застаје у ходу и гледа и слуша их с чуђењем.

I-2-2 Научићу ја тебе лепом понашању!

Најзад, господин Марч губи стрпљење и каже својој жени: "Па шта хоћеш, погледао сам у њу јер је млађа и лепша од тебе." За Мерине напете нерве ово је исувише. Она замахује снажно десном руком и шаком удара шамар своме мужу. Све ово гледа и слуша онај пролазник са карираним капутом. Ударајући шамар мужу Мери је узвикнула: "Научићу ја тебе лепом понашању, магарчино једна!"

После овога догађаја њих двоје су се разишли. Марч је отишао у хотел да спава, а његова жена љута и са сузама у очима отишла је кући.

I-2-3 Саветовање са адвокатом

Марч хоће да тужи своју жену суду. Због тога он одлази једном адвокату. Адвокат га прима врло љубазно. Он седи у својој канцеларији за писаћим столом. Марч је пред њим и показује му своје помодрело десно око што је последица шамара који му је жена јуче ударила. Адвокат га слуша пажљиво а у себи мисли: "Мој пријатељу, платићеш ти мени за мој рад једну лепу суму новца." Затим каже Марчу да ће исписати тужбу суду и да је уверен да ће добити спор. Марчу је ово мило и већ мисли како ће се ослободити своје старе и досадне жене.

I-2-4 Један дан у суду

После месец дана суд је заказао расправу по тужби г. Роберта Марча против његове жене Мери. Тoga дана су обе странке дошле у суд у пратњи својих адвоката.

Судска дворана је пуна света, јер су сви пријатељи брачног пара Марч, а то ће рећи сви који су присуствовали седељци, дошли да чују расправу.

У Енглеској, као и у Америци, постоје три врсте суђења, и то: Судија појединац, тј. један судија који сам пресуђује мање случајеве, како грађанске тако и кривичне; затим долази Судско веће за случајеве као што је расправа брачног пара Марч и најзад суђење са поротом за веће грађанске и кривичне случајеве.

За судиским столом седе: Претседник Судског већа - судија у црној тоги и с капом на глави. Иза њега се виде теразије које су симбол правде у целом свету. Лево и десно од претседника су судије чланови Судског већа. Крај врата је униформисани судски стражар, а иза њега се види публика. Испред стола претседника Судског већа седи судски записничар а иза њега тужитељ Марч са својим адвокатом. Десно од њих седи оптужена Мери

Марч.

I-2-5 Сведок излази пред суд

Тачно у девет часова претседавајући је почео суђење. Претседавајући је прочитао тужбу и питао приватног тужиоца Роберта Марча да ли он остаје при својој тужби. Роберт Марч и његов адвокат изјављују да остају при тужби. Претседник већа онда наређује да се позове сведок и да се испита шта је видео у вези са овим догађајем. Сведок, неки Рејмонд Рајен, прво полаже заклетву да ће казати истину, "ништа друго него истину," и завршава "тако ми Бог помогао." Потом он изјављује да је видео и чуо свађу између оптужене и тужитеља, која се догодила на улици, као и да је видео кад је оптужена госпођа Марч ударила свог мужа Роберта.

I-2-6 И оптужена има нешто да каже

Адвокат оптужене госпође Марч добија реч и изјављује да су наводи тужбе истинити, али да је оптужена била у изазвatom стању, за које је крив њен муж Роберт. Затим он наводи да је његова клијенткиња г-ђа Марч угледна дама, из добре породице, да је и школована жена и да суд треба све ово да узме у обзир. Најзад он се осврће и на личност самог тужиоца и изјављује да је исти био пијан и да је био непристојан према својој законитој жени на улици. Он завршава речима: "Молим суд да окривљену ослободи сваке казне."

Тиме је доказни поступак завршен и суд се повукао на већање.

После свега тридесет минута већања суд доноси пресуду коју претседник чита. Суд налази да је оптужена Мери Марч крива за физички напад и увреду свог мужа на јавном месту и кажњава је са месец дана затвора, условно на годину дана, као и да плати све судске и адвокатске трошкове.

Обе странке изјављују да нису задовољне таквом пресудом и да ће уложити жалбу вишем суду.

I - 3

У банци

I-3-0 Унутрашњост једне банке

Смит као послован човек има често посла у банци. Његова банка је Америчка банка која има филијале по целоме свету.

Банка је смештена у једној великој згради. Велика дворана ове банке је подељена преградама од дрвета у неколико одељена. Тако, ту се налазе шалтери на којима благајници исплаћују чекове, примају новац на штедњу, примају уплате на чековне рачуне и врше све друге домаће новчане послове. Постоје и други прозорчићи или шалтери на којима чиновници врше трансакције новца у вези са страном валутом и девизама. Најзад постоје одељена

која дају зајмове на хипотеке за куће, машине, аутомобиле и друге ствари.

У банци раде многи чиновници и чиновнице. Они стоје или седе за разним машинама које се употребљавају у банкарству.

Банком управља директор банке. То је човек са високом комерцијалном спремом, трговачком академијом и сличним школама.

У свакој банци постоје један или више сефова у којима се држи новац, накит и разне друге драгоцености.

I-3-1 Размена новца

Смит прилази једном чиновнику на благајни и моли га учтиво да му размени новчаницу од хиљаду долара. Он каже: "Молим вас, господине, размените ми ову новчаницу." Чиновник му одговара: "У реду, господине." Затим му даје једну новчаницу од пет стотина долара, две од по сто долара, четири од по педесет долара и сто долара у ситној монети (у папиру и сребру). Уместо речи "разменити" Смит је могао да употреби реч "уситнити," јер се та реч врло често употребљава.

I-3-2 Писање чека

Смит жели да плати чеком своју отплату за аутомобил и зато узима своју чековну књижицу. Он прилази једном столу, исписује чек и потписује га. Чек мора да буде читко написан и мора да има покриће. То значи да онај који потписује чек мора да зна колико новца има још на своме текућем рачуну. Издавање чекова без покрића се кажњава по закону.

I-3-3 Наплаћивање чека

Смит предаје једноме од благајника испуњен и потписан чек. Он је испунио чек на суму од пет стотина долара, јер жели не само да плати редовну отплату за аутомобил, већ и да добије око три стотине долара у готовом новцу.

Благајник који је примио чек разгледа га и срањује Смитов потпис на легитимацији са потписом на чеку. Пошто се уверио у тачност потписа, благајник му исплаћује новац.

I-3-4 Давање новца на штедњу

На другом шалтеру Смит даје чиновнику своју штедну књижицу и каже му да ће да стави "на књижицу" три стотине долара. Чиновник му исписује нови улог на штедњу у књижицу, прима и броји новац.

Ова банка прима улоге на штедњу са интересом 2% (два процента; два отсто).

I-3-5 Разговор о зајму

Најзад, Смит одлази помоћнику директора банке и разговара са њиме о

зајму који би узео, ако му дође жена и ако се реши да купи кућу.

Чиновник му објашњава услове под којима банка даје зајам на хипотеке. Интерес на те зајмове је 6 % (шест процената; шест отсто). Смит се мало чуди и каже да је интерес висок јер се у Америци зајам на хипотеке даје са интересом од 4½% до 5% (четири и по процента до пет процената). "Али, тако је и не може бити друкчије!" каже помоћник директора банке. Смит му захваљује на обавештењу и каже да ће још размислити пре него што се одлучи за зајам.

I-3-6 Банчин сеф

Банчин сеф је велик и од челика. Он се отвара и затвара помоћу нарочитог механизма са комбинацијом бројева. Комбинацију бројева знају само лица која рукују сефом. У сефу банка држи не само драгоцености већ и хартије од вредности и новац. Увече кад се рад завршава сви чиновници доносе новац којим рукују и стављају га у сеф.

I - 4

У пошти

I-4-0 Куповање поштанских марака

Смит врло често отпрема писма и пакете, а много пута и новац упутником. Због тога често одлази у пошту. Обично прво иде на прозорче (шалтер) где се продају поштанске марке, где купује разне марке за обична писма и за писма која иду ваздушном поштом. Писма за Сједињене Америчке Државе, земље у Јужној Америци, или у Азији, Аустралији и Африци обично шаље ваздушном поштом, док писма за европске земље шаље обичном (редовном) поштом.

I-4-1 Писање писма

Смит често пише својој жени. Он обично почиње писмо са, "Драга Јованка," а завршава са, "Воли те, твој Јован." Док пише писмо он мисли на своју жену. И поред тога што су они у браку већ пет година, он много воли своју жену. То није ни чудо, јер Јованка је једна од најлепших жена у Сан Антонију у Тексасу. Њој је сад само двадесет и пет година, има лепе зелене очи, црну косу, средњег је раста а лице јој је округло са малим носом и малим устима. Кад говори, она се увек смеје. Смит је и сада у мислима са њом. Он је замишља како чита његово писмо и како се смеши мислећи на њега.

I-4-2 Лепљење писма

Пошто је завршио писање, Смит језиком влажи поклопац коверта, лепи га и затвара.

I-4-3 Стављање писма у поштанско сандуче

Написано, адресирано и залепљено писмо са потребном поштанском марком, Смит односи и ставља у поштанско сандуче на улици.

I-4-4 Слање пакета поштом

Смит жели да пошаље својој жени један пакет са поклоном за рођендан. У пакету су неке хаљине, тканине, порцуланске вазне, итд. Пакет је доста велик и тежак и Смит ће морати да плати много поштарине. Чиновник који прима пакете у томе моменту мери на теразијама једно писмо.

I-4-5 Добијање новчане упутнице

Пошто треба да наплати једну новчану упутницу, Смит прилази прозорчету на коме се примају и шаљу новчане пошиљке. Он предаје чиновнику своју упутницу и овај му је исплаћује.

I-4-6 Препоручена писма

Смит добија врло често препоручена писма. Писмоноша доноси оваква писма кући и предаје их адресантима уз потпис. Ово су обично важнија писма са разним документима која не смеју да се изгубе.

I - 5

Телефон и телеграф

Данас у свима земљама постоје две врло важне установе, телефон и телеграф. У већини држава ове установе су државне или под државном контролом. У Америци оне су приватне.

I-5-0 Телефонска централа

Телефонски апарати по кућама и по јавним телефонским говорницама су везани за централу. Сваки од њих има свој број. Ако неко жели да говори са свога телефона, са неким другим, он само okreће одговарајуће бројеве на своме апарату и аутоматски добије везу. Овако се ради кад се разговор води само у једном месту. Ако се пак разговор води између странака у два различита места, онда онај који зове мора да тражи везу преко централе.

У централи раде жене и девојке. Оне седе на нарочитим столицама испред разводних табли. Свака од њих има на глави комбинацију која се састоји из слушалица и микрофона. Оне везују своју централу са централом другог града на тај начин што ставе један чеп у рупу и позивају тај град. Чим се телефонскиња из другог града јави, саопштава јој који број телефона у томе граду жели и пошто добије везу са тим телефоном она споји странку са градском централом у другом граду. Цена разговора зависи од удаљености града и дужине разговора. Временска јединица за телефонски разговор је обично три минута.

Телефонскиње раде по осам часова и онда се смењују. Њихов посао није увек лак а њихова плата је релативно мала.

I-5-1 Јавна телефонска говорница

Данас у свима градовима постоје јавне телефонске говорнице . У свакој оваквој говорници постоје аутоматски телефонски апарати. Помоћу њих се може телефонирати куда год се хоће ако се претходно уплати потребна сума новца. Новац се ставља у нарочите отворе (рупе).

Смит хоће да телефонира из телефонске говорнице једном свом пријатељу. Он најпре гледа у телефонску књигу, тражи број телефона свог пријатеља и види да је његов број ПР 25417.

I-5-2 Окретање броја

Пошто је убацио новац у апарат и левом руком подигао слушалицу, Смит окреће бројеве кажипрстом десне руке. При томе шапуће: "П - Р - два - пет - четири - један - седам." Онда чује да сигнал показује да је линија слободна и чека да му се јави пријатељ.

I-5-3 Добијање везе

Најзад, на другој страни линије, његов пријатељ Винфилд подиже слушалицу и разговор почиње.

"Ало, ало, овде је Смит. Јесте ли то ви, Винфилде?"

"Јесам, ја сам, Смите - шта желите?"

"Ја бих хтео да посетим вас и вашу жену на вашем имању. Могу ли да дођем тамо у недељу?"

"Можете, можете, драги Смите. Узмите воз у десет сати и већ у дванаест сати бићете на нашој железничкој станици. Ја ћу изаћи да вас сачекам и довезем кући."

"Добро, Винфилде. Долазим у недељу. Довиђења и хвала."

"Довиђења, Смите. Радујем се вашем доласку."

I-5-4 Телеграфска централа

Док је Смит разговарао телефоном са својим пријатељем, у телеграфској центрالي је баш писана једна депеша за њега.

Телеграфа данас има у употреби два типа: Морзеоов и Хјузов. Морзеоов телеграф употребљава морзеоове знаке који се састоје из тачака и повлака. Ови знаци се откуцавају на папирној траци а чиновници их после преписују словима на обрасце за депеше. Хјузов телеграф откуцава слова. Чиновници који раде на телеграфским апаратима су школовани и извежбани за куцање на тастеру. Телеграфски као и телефонски апарати раде помоћу електричне струје коју преносе (проводе) телеграфске жице. Жице су намотане на чашице које су причвршћене на телеграфске стубове.

I-5-5 Примање телеграма (депеше)

Смит стиже кући и један службеник пошта, телеграфа и телефона му предаје један телеграм. Смит види да је телеграм из Њујорка и мисли да је од његове фирме. "Мора бити нешто врло важно, " мисли Смит.

I-5-6 Дешифровање телеграма

Отворивши депешу, Смит види да је шифрована и да је од централе његове фирме. Он узима књигу шифре и полако дешифрује телеграм. Имао је шта и да дешифрује! Телеграм гласи:

"Господину Јовану Смиту, ДОНИНГТОН, САЛОП, ЕНГЛЕСКА:
Напустите одмах Енглеску и отпутујте за Југославију.
Велика испорука пољопривредних машина на путу за Београд. Наредбе за даљи рад су у Београду.

Директор Роберт Форд"

Смит чита телеграм већ по други пут. Никако не верује својим очима. Али, такав је живот! Ко се бави трговином не може да очекује да живи дуго на једном месту.

Смит се одмах спрема за пут.

ЗЕМЉОРАДЊА И ГОДИШЊА ДОБА

Начин обрађивања земље у Југославији је врло разнолик. Ова разноличност долази отуда што су земљиште и клима разноврсни и што је организација рада на имањима различита.

У планинским областима земљорадничка имања су мала а обрадиве површине разбацане. У равницама, речним долинама, у котлинама и великим крашким пољима, земљорадња је на вишем ступњу и обрађивање је напредније, јер су површине за обрађивање боље груписане и јер је квалитет тла бољи.

Најзад, највећи утицај на обрађивање земље има начин организације земљорадње. Данас се земљорадња у Југославији изводи кроз два потпуно различита система. Ти системи су следећи:

а) Систем земљорадничких задруга:

У овој систему земљиште је груписано у једну целину и бивши власници су објединили своја имања, под притиском државе. Те задруге су често велике по неколико хиљада хектара;

б) Систем слободних сељака:

У овој систему се налазе сељаци који нису хтели да ступе у задруге, или пак, они, који су иступили из задруга чим им се пружила могућност. У овој систему једно имање не сме бити веће од десет хектара. Ако је веће, држава одузима вишак и прикључује га најближој земљорадничкој задрузи.

Главна разлика између ова два система је што су задруге државна предузећа са администрацијом под контролом државе, иако теориски свака администрација има слободу у раду. Оваквим задругама управљају од државе и комунистичке партије одређена лица која имају извесну стручну спрему.

Слободни сељаци су власници својих малих имања и они производе и продају слободно своје производе. Пошто држава жели да уништи ове слободне сељаке она им намеће велике порезе и отежава им рад на разне начине, али ипак већина сељака воли да буде слободна и зато је већи део обрадиве земље у рукама слободних сељака. Они су, обично, врло искусни земљорадници и способни да обрађују своју земљу са члановима својих породица. Ови сељаци се помажу између себе позајмицом алата, стоке, машина па чак и радне снаге. Они много воле своју земљу и раде необично вредно и добро.

Земљорадници на колективним или задружним имањима у ствари су пољопривредни радници, који као и сви радници на свету раде према награди. Пошто награде нису високе, то и рад није онако добар као што је на имањима слободних сељака.

Држава чини све да натера сељаке да са својим имањима уђу у задруге. У томе циљу су и порезе на имања слободних сељака подизане више пута.

Али, отпор селака уласку у задруге је необично велик и досада држава није имала много успеха.

Цела ова борба између земљорадника и државе довела је дотле да се оскудица пољопривредних производа непрекидно осећа. Производња је још испод предратне а становништво се повећава за око 300.000 годишње.

Да би повећала производњу хране, држава све више уводи на колективна добра рад помоћу машина. Набавку пољопривредних машина југословенска влада врши у иностранству и то највише у Сједињеним Америчким Државама.

Све ове машине држава набавља на кредит, тј. из зајмова које добија од америчке владе.

Смитова фирма је добила једну такву велику наруџбину пољопривредних машина — трактора, плугова, вршалица, камиона, косилица (косачица) и ветрењача. Све ове машине ће прispети с пролећа тако да ће већ идуће пољопривредне сезоне моћи да се употребе. Смит ће имати дужност да те машине преда директно задругама и да помоћу америчких механичара-инструктора упозна југословенске земљораднике са употребом тих машина. Већина ових задруга се налази у Војводини (Срем, Банат и Бачка).

По доласку у Београд, Смита је већ чекало наређење од фирме. Прва испорука машина је већ била на путу за Београд.

Према споразуму са југословенским властима, машине ће или прво на задружна имања око Панчева.

Ј - I

Земљорадња у рано пролеће

Пролеће у Југославији почиње крајем марта. У већем делу државе оно обично дође преконоћ. Под зрацима топлог сунца, снег се брзо отопи и биљке почну нагло да расту. Ово су дани највећег рада за земљораднике.

Ј-1-0 Једна земљорадничка задруга

Једна земљорадничка задруга је обично смештена у једној групи зграда, што је слично једној групи зграда неког већег имања у Америци. Зграде су тако изграђене да затварају са свих страна једно двориште. У ово двориште се улази кроз једну велику капију која служи и за колски и за пешачки саобраћај. Зграде су разне величине с обзиром на то чему служе. Тако на пример неке служе за становање људи, жена и деце који раде на задружном имању. Друге зграде служе за смештај и чување пољопривредних машина и алата. Затим су ту штале за коње, волове, мазге, магарце и другу теглећу стоку која се употребљава за вучу кола, плугова, дрљача и другог прирадовима у пољу. Онда постоје и стаје за друге мање животиње, као торови за овце и козе, кокошарници за живину (кокоши, патке, гуске, ћурке) и обори за свиње, итд. То зависи од тога колико и којих домаћих животиња има на томе имању. Сем ових напред побројаних зграда, на имању се налазе зграде у којима се држе храна и семе. Те зграде се зову амбари и кошеви. У њима се држи зрнаста храна како она за употребу (мељаву), тако и она за сетву.

У кошевима се држи кукуруз, пшеница, раж, и овас.

Једно добро уређено двориште на задружном имању има обично у средини један бунар или пумпу за воду а на већим имањима и по неколико пумпи. Тешко се да свако имање добије по један артерски бунар да би се имала добра пијаћа вода. Покрај пумпи или бунара налазе се корита за појење стоке. Затим се у једноме крају дворишта налази ђубриште на коме се скупља ђубре из штала и стаја, торова и обора а то ђубре се после употребљава за ђубрење њива. По таванима изнад коњушница се држи сено и слама за храњење стоке и на те таване се обично иде помоћу лестава (мердевина) које могу бити покретне или причвршћене (сталне).

Ето, тако обично изгледа једно имање.

Смит стиже на имање баш кад почиње рад, тј., рано ујутру. Један сељак са колима улази у двориште. Кола су воловска и волови упрегнути у јарам вуку кола. Један црни пас лаје на кола, једна жена вади воду из бунара. Сви су у послу, јер се спремају за рад.

Ј-1-1 Храњење стоке

Пошто се поздравио са руководиоцима задруге, Смит воде да разгледа зграде и њиве.

У једној коњушници где се налазе један коњ, једна кобила и једно хдребе, два радника хране коње. Један радник баца сено у јасле а други тимари (чисти) коње. За тимарење (чишћење) коња он употребљава четку и чепагију, док коњске копите пере водом коју има у кофи. Коњи су лепо и јаки и имају дугачке гриве и репове.

Ј-1-2 Појење стоке

У дворишту, око пумпе за воду израђено је једно веће корито од бетона а крај њега се налази и једно мање корито издубљено у дрвету. Веће корито је за појење стоке а мање за појење ситне стоке (свиња, оваца, коза и живине). Једна крава пије воду из бетонског корита и брани се репом од мува. Један старији човек пумпа воду у велико кружно корито и вода тече у снажним млазевима. Једна дебела свиња са уврнутим репићем пије воду из дрвеног корита (валова).

Ј-1-3 Старинско и савремено орање

Око зграда задруге налазе се њиве. Сада, у пролеће, на њивама има много посла, јер је то време орања и сетве. Смит већ види један од трактора који је испоручила његова фирма. Трактор вуче један велики плуг који оре њиву.

На другој страни се налази имање једног слободног сељака. Ово имање је мало и сељак оре своју њиву плугом у који су упрегнути волови. За његово мало имање трактор би био сувишан, а он и нема толико новаца да купи и одржава трактор.

Ј-1-4 Сетва

На другој њиви виде се два сељака на раду. Један сеје неко жито. Он носи семе у кеџели коју придржава левом руком, док десном шаком захвата зрна и снажним замахом руке их разбацује, сеје, по њиви. За њим иду два коња које тера један човек. Коњи су упрегнути у једну дрљачу и дрљача, вучена од коња влачи земљу и покрива зрновље. Тиме се сетва завршава и сад се све оставља природи да ради даље. Потребна је киша, затим сунце, па да зрновље проклија, да биљке никну и расту. Човек је засада учинио своје, посејао је, а Бог ће довршити његов посао и дати му плодове његовог рада.

Ј-1-5 Пиринчано поље

Пролеће је годишње доба кад се сеје пиринач. Пиринач захтева много више воде него и једна друга културна биљка, због тога се пиринчана поља морају наводњавати. Вода се обично добија из оближњих река. Вода се пусти да тече каналима по пољу и радници земљом затварају канале или копају нове ради пуштања воде. У Југославији нема много пиринча. Највише га има на југу државе, у околини града Кочане.

Ј-1-6 Подрезивање дрвећа

Пролеће је годишње доба када треба подрезати воћке у воћњацима. Потребно је да се одрежу све мање суве и сувишне гранчице да би дрво имало више ваздуха и сунца и да би плод био бољи.

Подрезивање се врши великим маказама које су утврђене на једну мотку. Радник, стојећи на земљи, режу гранчице повлачењем једног конопца. Понекад се радници пењу на само дрво или прислањају уз њега лестве и пењу се уз њих да би досегли високе гране.

Такође, у пролеће се саде нове, младе воћке. Радници копају рупе и најпре стављају у њих ђубре, затим младе воћке (или друго дрвеће) и најзад затрпавају и корен и рупу земљом. Да ветар не би повио или сломио младу воћку, уз воћку се побија један колац и воћка се везује за њега.

Све ово што смо описали, Смит је видео на великом задружном имању код Панчева. Његов закључак је био, да се имања добро обрађују, али да је употреба пољопривредних машина рентабилна само на великим имањима.

Ј - 2

Рад у баштама у пролеће

У баштама у пролеће има много рада. Југославија је земља у којој има много паркова, башта (вртова). Баште се често налазе поред кућа. Оне обично имају један део у којем се гаји цвеће (цвећњак) и један део у којем се гаји поврће (повртњак). Са доласком пролећа цвеће нагло почиње да расте и да цвета. Паркови су нарочито лепо у Београду, где их има више.

Ј-2-0 Цвеће, птице, омладина

Чим сунце почне да греје топлије, трава озелени, а по парковима се цветови расцветају и птице почињу да цвркућу. Благ и миришљав ваздух утиче на људе а нарочито на младиће и девојке. Све изгледа весело и природно и људи. Младићи и девојке седе по парковима, смеју се и шале се и држе се за руке. Често пута ћете видети младе жене и девојке како беру цвеће и певају. Дрвеће је већ озеленело и у сенци његовог лишћа, негде на гранама, птице граде гнезда и полажу јаја у њих да излегу своје младе. У пролеће се сва жива бића осећају лако и пуна су полета за живот и рад.

Пролеће је доба романтике, поезије, љубави и рада.

Ј-2-1 Пастир у планинама

Јужно од Београда земљиште је брдовито и планинско. Селаца у околини се баве земљорадњом и сточарством. Стока је преко ноћи у торовима. Тор за стоку је једно место обично на падини брда. То место је ограђено једном оградом и у ту ограду чобани или пастири затварају стоку после дневне паше по пашњацима. У близини тора је обично једна колиба за пастире. Боље уређени торови имају и једну шупу или обичан кров, где се стока склања од кише или невремена. Пастири имају своје псе који их помажу у чувању стоке. Овде видимо једног пастира како изгони овце на пашу. Његов пас весело трчи са репом подигнутим у вис. Пастир има шубару на глави и велику пастирску палицу у десној руци. Он изгони на пашу прво овце а доциније ће изагнати и краве и волове.

Ј-2-2 Нега пчелињака

У пролеће пчелињаци нагло оживе. Пчеле се буде после дугог зимског сна и излећу из кошница тражећи цветове из којих сишу мед. Један од важних догађаја у свакоме пчелињаку је ројење пчела. Матица која изађе из кошнице повуче за собом знатан број пчела. Пчелар мора да ухвати матицу и да је унесе у нову кошницу. Свака кошница има једну матицу или краљицу и већи број пчела-радилица, а само неколико мужјака-трутова. Пре него што млада матица изађе са ројем из старе кошнице, пчеле поубијају своје мужјаке јер су им непотребни. Овде видимо један рој на грани.

Пчелар, за време рада са пчелама, има на глави мрежу која га штити од уједа пчела.

Ј-2-3 Одроњавање снега затвара пут

Нагли долазак пролећа у Југославији ове године изазвао је топљење и одроњавање снега. На овоме планинском путу снег је повукао са собом и извесну количину земље на пут. Радници чисте пут од овог наноса земље. За одношење земље употребљавају једну мазгу са две корпе у које товаре земљу.

Ј-2-4 Рад у баштама

Обилазећи даље имања и поља по околини Београда, Смит види да људи

раде врло вредно по свима баштама-повртњацима. Београд је велик град и троши много поврћа, зато је повртарство врло развијено.

У једном повртњаку раде четири човека. Један расађује неко поврће служећи се једном лопатицом, други човек залива расађено поврће кантом воде са решетком, трећи ради по леји једном мотиком а четврти прави једно страшило. Ово страшило личи на човека, јер има главу, руке и труп и одевено је у једно старо одело са шеширом на глави. Страшила се постављају да плаше птице које долазе на обрађена поља и зобљу семе или једу поврће. У једној леји се виде главице раног купуса. Време је лепо и топло и поврће расте брзо.

Ј-2-5 Плевљење баште

Али, по баштама не само да расту поврће и друге корисне биљке, већ и штетан коров. Њега треба оплевити. Зато ова два радника пеле израсли коров. Они то раде мотиком, грабуљама па и рукама. Почупани коров стављају у колица са једним точком и одвозе га на одређено место у башти где га спаљују. Утовар корова у колица они врше вилама.

Ј-2-6 Прскање против штеточина

По баштама такође има у пролеће и много штеточина. То су разне бубе, црви, пужеви, гусенице и золе. Ове штеточине једу поврће и тиме чине велику штету повртњацима. Да би се повртњаци заштитили од ове напасти људи их прскају разним хемиским течностима. Овај радник носи прскалицу на леђима и прска биљке хемиском течношћу која уништава све штеточине.

Ј - 3

Жетва у лето

У већем делу Југославије лето је врло топло. Клима је средњоевропска са варијантама континенталне и средоземне климе. Жетва житарица-пшенице, ражи, јечма и овса је обично у јулу месецу. У неким крајевима је и доцније а само понегде је крајем јуна. Дани жетве су дани најтежег рада за земљораднике. Пошто у току лета често може да буде изненадних киша са пљусковима а град може да падне, то земљорадници журе да покупе летину са поља. Сунце пече немилосрдно и око подне људи који раде у пољу имају одмор од два до три часа.

Ј-3-0 Кратко спавање у подне

Смиту, као и већини Американаца, овај одмор је изгледао чудан. Али он је убрзо увидео да је тај одмор неопходан. Рад почиње врло рано, често већ у четири часа изјутра и радници се уморе до дванаест часова. Иако око десет часова имају један оброк, они око дванаест или тринаест часова прекидају рад, једу и онда се одмарају у хладу неког већег дрвета до три часа. Тада опет продужавају рад све до шест сати увече када иду кући. Клима и природа посла не дозвољавају да се у пољопривреду уведе осмочасовно радно време.

Ј-3-1 Кошење траве (косидба)

У Југославији се трава коси обично два пута годишње, у пролеће и у лето. Веће површине се косе машинама које се зову косачице а мање ливаде се косе косама. На овој ливади машина-косачица, коју вуче трактор, коси средину ливаде док крајеве ливаде коси један косач својом косом. Покошена трава се остави да лежи на земљи док се осуши. Јако сунце обично исуши траву брзо. Сува трава се зове сено.

Ј-3-2 Скупљање сена

Пошто се трава добро осуши, радници и раднице је скупљају на гомиле па је или дену у пластове на самој ливади, или одвозе колима и дену у велике пластове близу места где се налази стока. Сено се слаже у пластове да не би овлажило и услед влаге трунуло. На овој њиви се виде два радника како товаре сено на двоколице које вуче један коњ, док једна жена скупља сено вилама на гомилу. У Југославији се косидба врши по највећој врућини и сувом времену. Посао мора да се сврши брзо, јер ако сено покисне треба дуго да се суши.

Ј-3-3 Жетва на старински начин

Увођење модерних машина у пољопривреду у Југославији није потпуно искључило старински начин жетве. За ово има много разлога. Један од најважнијих разлога је конфигурација (створ) земљишта. Мале обрадиве површине по планинама нису погодне за употребу пољопривредних машина. Сем тога власницима малих имања машине нису потребне. Њима је далеко јефтиније и простије да жетву врше косама и срповима него машинама. На овој њиви видимо две жене које жању пшеницу српом. Док једна жање, друга повезује пшеницу у снопове. Њихова њива није велика. Време је ведро. У даљини се види једна ветрењача. Жене раде вредно и брзо. Оне су сељанке и веште су овоме послу.

Ј-3-4 Вршење пшенице руком

Као што се жетва малих површина жита обавља ручним алатом, тако исто се и вршидба мање количине жита обавља рукама и коњима. Тај начин је врло застарео. Није ни хигијенски ни брз ни добар. При овом начину радници млате жито моткама и истресају зрна из класова. Зрно као теже, пада на земљу а слама и плева остају одозго. Онда један радник вилама подиже сламу и зрна заостала у њој испадају на земљу заједно са плевом, земљом и кукољем. Поред млаћења жита, може се употребити и коњ са ваљком или без ваљка. Коњ вуче ваљак преко жита и ваљак мрви класје те зрнење испида из класа. Ако се не употребљава ваљак онда коњ каса по жити и постиже исти ефекат. Кад се оврше један део жита, слама се одвоји на једну страну а плева са зрнима на другу. Донесу се нови снопови жита и положи по земљи. Цео овај посао се понавља све дотле док се сви снопови не истресу или "истуку." Место на којем се жито врше на овај начин зове се гувно (гумно). Пре почетка вршења гумно се добро набије иловачом.

Ј-3-5 Вејање жита

Вејање се врши без машине-вејалице, или помоћу ње.

Без машине се ради помоћу ветра. Зрнвље, помешано са плевом, баца се лопатом; ветар односи плеву а зрна падају на земљу одакле се скупљају и стављају у џакове.

Ова три човека веју жито вејалицом. Један ставља зрна помешана са плевом у машину, други окреће ручицу машине и тиме ставља машину у покрет, а трећи човек скупља жито у џак. Машина одваја зрна од плеве, па помоћу ваздуха избацује плеву уназад а зрна избацује напред на једну цираду (мунџу).

Овиме се завршава вршење жита.

Под именом жито подразумевају се све житарице-пшеница (озима и јарица), јечам, овас и раж, па и кукуруз.

У Југославији се једе много хлеба од свих врста жита, зато се производи жита, нарочито пшенице и кукуруза, поклања велика пашња.

Ј-3-6 Воденица

Иако у Југославији има много парних и других модерних млинова, ипак с обзиром на богатство земље у воденој снази, воденица или млинова на води има много више. Њих има разних типова и величина, почевши са воденицом поточаром која меље само са једним каменом, па до великих млинова са по двадесет и више воденичних каменова. Ова воденица коју сада видимо је једна од мањих. Уређај је врло прост. Вода пада на дрвени точак и окреће га а овај помоћу своје осовине преноси окрете на воденичне каменове у згради. Овакав тип воденице нема више од два до четири камена за млевење жита. Број каменова зависи од јачине водопада која се често мења према количини воде у разним годишњим добима. Капацитет оваквих воденица није велик и у њих долазе обично селаци који имају мале количине жита да мељу. Сада баш видимо два човека који товаре брашно на једне двоколице.

Ј - 4

Јесен

Јесен је у Југославији годишње доба када се већина становништва припрема за дугу и оштру зиму. С обзиром да је клима у Југославији разнолика то ни јесен није свуда иста, нити долази свуда у исто време. У планинама јесен долази најраније а у приморју најдоцније. Често се дешава да су планине већ у октобру под снегом а у приморју, где снег врло ретко пада, дани су лепи и сунчани и људи се купају у мору. Ипак, у највећем делу државе јесен почиње у септембру.

Почетак јесени није увек исти. Често пута, јесен је у почетку лепа

и сува са топлим и свежим данима а хладним ноћима, али промена времена често дође преко ноћи. Ако кише почну да падају оне су јаке, раскаљају путове и проузрокују поплаве. Јесен, која се овде код нас у Америци назива "индијанско лето" у Југославији се зове "циганско лето." Тако га они називају због цигана, који се радују оваквом продужењу лета, пошто цигани живе номадским животом под шаторима и никад нису добро одевени.

Ј-4-0 Јаке кише и каљави путеви

Ове јесени кише су почеле рано да падају, већ крајем октобра. Смит је са својом групом механичара и инструктора провео целу јесен на терену. Они су ишли камионом од задруге до задруге и поучавали југословенске земљораднике у употреби пољоприврених машина које је Смитова фирма испоручила задругама.

Путеви су били у страшном стању. У Југославији само главне комуникације имају тврду подлогу, док су путеви који воде од села до села обично без икакве подлоге. Смит и његово друштво су морали много пута да сиђу са камиона и да га гурају из блата у које је запао.

Ј-4-1 Поплава пробија насип

Падање јаких киша проузрокује пораст река и потока. Поплаве се шире. Пролазећи једним путем, Смит примећује један пробијен насип. Људи очајнички покушавају да затворе продор употребљавајући за то цаклове напуњене земљом. Вода је већ продрла преко пута и поплавила једно насеље. Кровови кућа виरे из воде. Слика је врло жалосна и Смит мисли на сироте становнике који су изгубили све своје покућство у овој поплави, а неки од њих можда и животе. Пут се распознаје још само по телеграфским стубовима.

Ј-4-2 Сечење дрва

Пролазећи даље кроз села Југославије, Смит је имао прилике да види шта народ ради у јесен и како се спрема за зиму. Југославија је доста богата шумама. Због тога становништво још врло много употребљава дрва за огрев и за кување. Једна од важних брига је сеча дрва за зиму. У овој шуми два радника секу једно велико дрво. Они секу дрво секирама. Један засеца дрво с једне а други с друге стране. Кад направе дубоке усеке дрво ће пасти на једну страну. Отсечено дрво радници потом секу у комаде дужине једног метра и онда их слажу у кубике. Дрва за гориво се продају на кубни метар. У Југославији има разних врста шума, четинарских и листопадних. Позната дрва су јела, бор, смрека, јасен, храст, буква, бреза, јаблан, врба, цер, граб, итд. Дрвета има довољно не само за домаћу потрошњу него и за извоз. Грађевинско дрво се извози у све земље Европе као и у неке земље ван Европе, нарочито у Египат који је сиромашан дрветом.

Ј-4-3 Ђубрење њива

Важан посао у јесен у Југославији је ђубрење њива. Ђубре које се

употребљава за овај посао је већином сточно ђубре, коњска и говеђа балега. Сељаци довозе ђубре колима или двоколицама и растурају га вилама и лопатама по њивама. Овај радник разбацује ђубре по њиви. Киша која пада и снег који ће пасти преко зиме натопиће земљу овим ђубретом и земља ће бити плоднија и боља за следећу сетву. Вештачко ђубрење није толико одомаћено у Југославији.

Ј-4-4 Лов

У Југославији је увек било, па и сада има много дивљачи. Од дивљих животиња тамо има јелена, срна, кошута, дивокоза, дивљих свиња, зечева, лисица, вукова и медведа. Затим има доста птица—јаребица, препелица, дивљих патака и гусака, врабаца, ласта, чавки, врана, гавранова, соколова, орлова и још многих других птица. Због таквог обиља животиња и лов на њих је развијен. Зечеви се тако намноже да често постану права напаст за усеве. У јесен су све дивље животиње дебеле и добро урањене и зато је ловачка сезона богата. Ево овде, видимо једног ловца, који ловачком пушком нишани на једног зеца. Зец се труди да се спасе бегством. Ловац је већ уловио једну птицу и носи је у својој ловачкој торби.

Ј-4-5 Поткивање коња

Као што је познато у Југославији има још увек много коња. По статистици их има више од два милиона. Они се употребљавају не само у пољопривреди већ и у оружаном сили и саобраћају. Коњи могу бити товарни, теглени и јахаћи. Сви коњи који се употребљавају за рад су потковани. Поткивање коња се врши у ковачницама и поткивачницама. Сваки коњ има четири потковице, на свакој нози по једну. Потковице се лију у ливницама и доносе готове у поткивачнице где их поткивачи држе нумерисане и кад им треба, онда их усијавају у ватри и дотерују према коњским копитама.

У овој радњи раде три мајстора. Један кује једну коњску потковицу на наковњу. Он држи усијану потковицу клештима у левој руци а десном руком кује по наковњу чекићем. Наковањ је учвршћен на један већи пањ. Друга двојица поткивају коња. Један мајстор клечи и држи на своме десном колену десну задњу коњску ногу. У овоме га помаже други мајстор који држи чврсто коњску ногу. Поткивач брзо и вешто прикива потковицу на коњско копито. За ово он има специјалан поткивачки чекић и ексере (чавле) које укива у ивицу коњске копите а кад врхови ексера избију на другу страну он их потсече кљештима и поврне чекићем.

Ј-4-6 Пожар

Пролазећи кроз једно мање среско место, Смит и његово друштво су видели један пожар. Нечијом непажњом запалила се једна кућа. Пожарна чета је одмах дошла и почела да гаси пожар. И у Југославији, као и свуда у свету, постоје пожарне чете које се састоје од мештана—добровољаца, који се у случају пожара брзо прикупљају и аутомобилима долазе на место пожара и гасе га. Само у већим местима постоје сталне пожарне чете увек спремне да интервенишу. Опрема за гашење пожара је углавном немачког порекла и састоји се из аутоцистерни са пумпама, аутомобила са мердевинама које се

дижу и спуштају и осталог ватрогасног прибора – секира, пијука, итд. Ватрогасци су обично униформисани. Они носе шлемове и имају гас маске, специјална одела од асбеста, итд.

Ј – 5

Зима

Зима у Југославији почиње почетком децембра. У неким областима раније а у неким доцније, али се може узети као просечно да су децембар, јануар и фебруар зимски месеци. Зима је увек са снегом, само у неким крајевима Југославије нема снега. Узан појас земљишта поред Јадранског Мора је без снега. Има и много ветра и снежних вејавица нарочито у планинама.

Ј-5-0 Завејани

Многа мања места, нарочито у планинама, често су завејана зими. Саобраћај се одржава помоћу саоница са коњском или воловском вучом. Људи се крећу по улицама обучени у топла зимска одела са рукавицама на рукама и капама од крзна на глави. Деца се радују зими, јер им она пружа многе забаве и задовољства. Овде их видимо како праве човека од снега. Тог човека од снега деца зову "Снешко Белић." Деца праве човека на улици испред једног малог гробља. Гробље је поред једне цркве. То је хришћанско гробље јер су на гробовима крстови. Оно је ограђено ниском дрвеном оградом. Од саобраћајних средстава на улици се виде само једне саонице. Оне стоје испред цркве и у њих је упрегнут један коњ. Кочијаш је у саоницама и он држи дизгине у рукама. Неколико људи и жена се виде на улици. По крововима кућа и по околним брдима види се чист, бео и сув снег.

Ј-5-1 Чишћење снега

Људи, обучени у топла зимска одела чисте снег. Путове и улице чисте трактором са раоником а пролазе од пута до куће дрвеним лопатама. Један човек се попео на кров куће и скида снег са крова дрвеном лопатом. Он то чини да му снег својом тежином не провали кров.

Ј-5-2 Скијање (смучање)

Млађи људи много воле скијање. У Југославији је скијање јако развијено, јер планински и брдовит карактер земљишта пружа много могућности за скијање. Овај спорт се јако развио у времену између два светска рата. Словенија је одавно позната по скијању, јер планине Алпи испуњавају целу ову земљу и у њима се зна за скије (смучке) већ више стотина година. Али, ни остали крајеви Југославије данас не заостају много за Словенијом. У Србији, Босни и Црној Гори има много скијашких терена. Поред скијања развијено је и санкање које нарочито много воле деца.

Ј-5-3 Клизање и пецање рибе кроз лед

Замрзнуте реке пружају људима извесна друга уживања којих лети нема. Тако на пример на овој реци видимо једног младића на клизачкама како се

клиза док други за то време пеца рибе кроз просек у леду. Он је исекао у леду једну рупу и седећи на једној малој трonoжној столици он пеца удицом. Он је већ упецао три веће рибе.

Ј-5-4 Мећава отежава кретање

Већ неколико дана у Југославији дува јак ветар. Овај ветар носи снег и леђи (замрзава) реке. На неким местима сметови снега су високи по два метра. Људи се једва крећу улицама. Понеки и падне кад изгуби равнотежу или кад се оклизне на леду. Овакве мећаве су честе у Југославији и оне понекад парализу цео саобраћај.

Ј-5-5 Санкање

Зима и снег не пружају само невољу и не отежавају увек живот становништву. У равницама у Југославији, кад има доста снега колски саобраћај обично престаје и замењује га саобраћај санкама. Брзи коњи и лаке санке превозе људе лако и удобно од једног места до другог. Овде видимо једне санке у које су упрегнута два јака и брза коња. Коњи вуку санке брзо и лако. Њима управља кочијаш који седи на предњем седишту и у левој руци држи дизгине, а у десној руци бич. Два путника седе на задњем седишту. Сви су одевени у топла одела а кочијаш има још и јагњећу шубару на глави.

Ј-5-6 Крај ватре

Због јаке хладноће и великог снега становници у овом годишњем добу мало раде напољу. Живот тече по кућама, крај топлих огњишта. И док жене раде ручне радове – преду вуну или кудељу као ова овде или везу и плету – дотле мушкарци, пошто нахране стоку и донесу дрва за ватру, седе крај ватре и проводе време у разговору и пушењу. Старији људи причају о прошлости дајући млађима савете и поуке за будућност. Зимом се рано смрква и вечери и ноћи су дуге, па има много времена за разговоре и причање. За време ових дугих зимских вечери стварају се све новије и новије народне приче, бајке и песме које богате усмену народну књижевност.

Ово седење и одмарање земљорадника у Југославији преко зиме је врло корисно по здравље људи, јер топло пролетње, летње и јесени радови много изнуре људе и исцрпу им снагу. Преко зиме они се опорављају. Сем тога они имају времена да оправе свој прибор, алат и машине.

ЖИВОТНА СИТУАЦИЈА "К"

ЗЛОЧИН И КАЗНА

Наш пријатељ Смит је зазимио у Београду. Пошто није имао тако много да путује као за време пролетње, летње и јесење радне сезоне, проводио је време радећи у канцеларији. Посећивао је позоришта и биоскопе, ишао на Саву и Дунав да се клиза, био неколико пута на Авали и Космају где се скијао. Поред тога, редовно је куповао и читао америчке новине. Кад је човек далеко од своје отаџбине онда га све што се дешава у њој нарочито интересује.

Баш синоћ, Смит је почео да чита из једног полициског часописа репортажу о злочину који се одиграо пре два месеца у држави Њујорк у граду Бабилену. Ево што се десило:

К - 1

Разбојништво и убиство

Један бивши робијаш из државне казнионице Синг Синг некако је успео да побегне. Убрзо је нашао два своја сарадника, такође бивша робијаша и са њима одлучио да изврши извештан "посао." Они су дуго бирали жртву коју ће опљачкати да би на лак начин дошли до богатства. Решили су да изврше провалу у кућу богатог банкара Џонса, кад он није код куће и да нападну и опљачкају његову жену госпођу Еву Џонс. Наравно, они су доцније похватани и кажњени за свој злочин. Ево шта о томе каже извештај штампан у часопису "Истински детектив."

К-1-0 Разбојници се пењу

Ноћ је, већ је прошло два часа после поноћи и цео град Бабилен спава дубоким сном. Али, док мирни грађани спавају, три човека се привлаче зиду који окружава кућу и врт богатог банкара Џонса. Један од њих се прислања уз угао зида и посматра улицу. Други се пење на зид стајући ногом на лево раме трећег. Сва тројица су одевена у похабана одела, необријани су и прљави. Они припадају најгорем олошу људског друштва. Они не презају ни од чега само да дођу до новца. Онај који је ушао први отвара капију другој двојци и они улазе у двориште. Сва тројица одлазе у правцу куће која стоји у мраку.

К-1-1 Улазак у кућу помоћу калауза

Сва три разбојника прилазе главном улазу и један од њих, очигледно вођа банде, отвара врата помоћу калауза. Он је вешт томе послу, јер је то чинио више пута у своме злочиначком животу. Он има на лицу маску а на глави качкет и онако необријан, намргођен и зао, оставља страхан утисак. Његова два друга чекају да он отвори врата. Један од њих, обучен у шарену блузу са качкетом на глави и марамом преко доњег дела лица, држи у левој руци један цак у који ће вероватно стрпати покрадене ствари. Други је гологлав са разбарушеном црном косом.

К-1-2 Крађа накита

Пошто су отворили врата, разбојници су се вешто ушунали у спаваћу собу госпође Џонс. Она се пренула из сна и покушала да викне, али јој је вођа банде ставио своју тешку и прљаву шаку на уста. Она ћути, прикупља снагу и смишља како би се ослободила руке овог разбојника. Кад би само могла бар једанпут да крикне, она верује да би је чуо њихов вртар који стањује са женом у стану изнад гараже.

К-1-3 Разбојник убија жртву ударцима палице

У једноме моменту госпођа Џонс успева да викне пошто је претходно ујела разбојника за руку. Ово је толико наљутило разбојника, да је зграбио свој пендрек (палицу) и са више снажних удараца по глави убио госпођу Џонс.

К-1-4 Бегство у украденом аутомобилу

Пошто су покрали накит и убили домаћицу, разбојници беже на улицу. Онај убица разбојник прилази првоме аутомобилу на улици, разбија прозор пендреком и отвара врата. Остали разбојници трчећи иду ка аутомобилу. Један носи на леђима пун цак а други држи пиштољ у руци спреман да отвори ватру ако устреба. Један пролазник на углу улице гледа све ово и пита се: "Шта ли се то дешава?" Тај пролазник је једини сведок овог злочина и он ће одиграти важну улогу у хватању разбојника.

К-1-5 Дефект на гуми

Разбојници су возили врло брзо да би се што пре удаљили од места злочина. У једноме моменту, пукла им је гума. Они су вични замени точка и брзо ваде резервни точак да замене леви задњи точак на којем је гума пукла. Док један подиже задњи крај аутомобила дизалицом, други се спрема да замени точак. Он има кључ помоћу кога ће да одврне завртње на точку, да скине један и стави други точак.

К-1-6 Застанак на бензинској станици

Разбојницима ускоро понестаје бензина. Они стају на једној бензинској станици и наређују да им се резервоар напуни бензином. Док један радник са станице пуни резервоар бензином дотле други прегледа уље у мотору и мотор. Он је подигао поклопац и сада ради око мотора.

К - 2

Полиција хвата разбојнике

К-2-0 Сведок позива полицију

Док разбојници беже у украденом аутомобилу, дотле се у близини места злочина одиграва следеће. Сведок који је видео разбојнике, при изласку

из куће господина Џонса, одлази до најближе јавне телефонске говорнице и телефоном извештава полицију. Из полицијске станице се одмах издају радиом наређења свима патролним аутомобилима да што пре ухвате злочинце. Сведок је дао не само опис кола него чак и њихов број. По свима путевима око града полицијска кола су у потери за злочинцима.

К-2-1 Полиција јури разбојнике

Један од многих полицијских патролних аутомобила је убрзо био за разбојничким колима. Отстојање се смањује сваког минута, јер су полицијска кола бржа. Сирене на полицијском аутомобилу завијају дајући тиме знак разбојницима да стану, али они се на ово не обзиру већ све више повећавају брзину.

К-2-2 Разбојници налећу аутомобилом на једног човека

Разбојнички аутомобил бежећи испред полицијског аутомобила налеће на једног човека који иде ивицом пута. Аутомобил га удара десним фаром (светлом) и човек бива тешко повређен и одбачен у ров крај пута.

К-2-3 Полицајци и разбојници воде борбу пиштолима

Полицијски аутомобил се већ примакао аутомобилу са разбојницима. Један од разбојника гађа пиштољем полицајце али и један полицајац му узвраћа ватру својим пиштољем. Ова ватра не доноси никакве резултате и трка аутомобила се продужава.

К-2-4 Велики судар

Ипак је ово гоњење разбојника добило свој завршетак. На једној раскрсници један други аутомобил прелази улицу и у томе тренутку, разбојници га ударају пуном снагом у леви бок. Чује се јак тресак. Оба аутомобила стају и полицајци им прилазе.

К-2-5 Руке у вис

Полицијски водник са пиштољем у десној руци наређује разбојницима да изађу из аутомобила. Он им узвикује: "Руке у вис!" Два разбојника одмах дику руке, један од њих претходно баца свој пиштољ на земљу. Трећи разбојник је повређен и остаје у аутомобилу за воланом. Из аутомобила који су разбојници ударили не излази нико. Вероватно су сви тешко повређени или можда и убијени. Судар је био врло јак, јер су разбојници возили брзином од деведесет миља на час.

К-2-6 Санитетски аутомобил узима повређене

Полицајци су одмах позвали радиом један болнички (или санитарски) аутомобил. Аутомобил је брзо дошао и болничари, пошто су указали прву помоћ повређенима, уносе их у аутомобил. Онај путник који је био за воланом толико је повређен да морају да га на носилима уносе у ауто. Други путник, који је био на задњем седишту је мање повређен и њега два

униформисана болничара пола носе, а пола воде. Он је ставио руке на леђа болничара и тако иде ногу пред ногу ка болничком аутомобилу.

К - 3

Патрола саобраћајне полиције на послу

К-3-0 Саобраћај је заустављен због несрећног случаја

Услед овог несрећног случаја цео саобраћај на путу био је заустављен. Саобраћајна полиција је послала одмах једну своју патролу и полицајци регулишу саобраћај. (У Југославији је назив "полиција" замењен са "милиција.") Док, саобраћајци ово раде, дотле полицајци који су ухапсили разбојнике раде свој посао. Један од њих претреса једног од ухапшених разбојника, други са подбоченим рукама гледа у оштећене аутомобиле. Радознали пролазници, окупљени покрај пута гледају цео овај приказ.

К-3-1 Разбојнику стављају лисице на руке

Полицајци који су похватили разбојнике раде брзо. Док један полицајац држи пиштољ уперен у леђа разбојника, други полицајац му брзо и вешто ставља лисице на руке. Разбојник је још збуњен и не опире се.

К-3-2 Злочинце затварају у полицијски ауто

Убрзо је дошао полицијски затворенички ауто. То је један ауто нарочито изграђен за затворенике. Он је израђен од челика и на странама има прозорчиће са челичним решеткама на њима. Из овог аутомобила затвореници не могу побећи. Полицајци наређују ухапшеним злочинцима да уђу у кола и они послушно, један за другим улазе унутра. Полицајци држе пиштоле у рукама и пазе да им злочинци не побегну. Овакав аутомобил за превоз затвореника у Југославији се зове "Марица," док се у Америци зове "Црна Мараја."

К-3-3 Један новинар-фотограф се појављује на сцени

Гоњење разбојника, судар аутомобила и хватање разбојника није промакло оку једног новинара-фотографа. Он зна да ће овакве вести и слике интересовати читаоце његових новина и зато се пожурио да снима оштећене аутомобиле. Он сада снима. Већ кроз три до четири сата појавиће се ове слике у новинама.

К-3-4 Полиција врши увиђај на месту несреће

Пошто су злочинци одвезени у затвор а рањеници у болницу, полицајци врше увиђај. Они мере разна отстојања која су потребна да би се могло утврдити ко је крив за судар. Док двојица раде ово, трећи полицајац ради скицу и бележи податке у записник. Овај записник ће после бити употребљен на суду.

К-3-5 Украдене ствари су пронађене

Прегледајући кола у којима су се возили злочинци, полицајци проналазе у аутомобилском сандуку џак са стварима покраденим из куће господина и покојне госпође Џонс. Док први полицајац вади џак из сандука дотле други пише записник. Ове ствари су важан доказ за суд и оне се правничким језиком зову, "корпус деликти."

К-3-6 Оштећени аутомобил одвлаче

Саобраћај не сме да трпи због описаног догађаја. По наређењу полиције дошао је један ауто са дизалицом, закачио је куком оштећени ауто и вуче га у гаражу. Оштећени ауто једно изгледа. Не може ни поклопац да се затвори.

К - 4

Убице морају бити кажњене

К-4-0 Испитивање једног злочинца

У полициској станици чиновници врше испитивање злочинаца. Они их испитују једног по једног. Један злочинац седи испод јаке електричне сијалице а два чиновника га унакрсно испитују. Овакав начин испитивања је врло заморан за злочинце и они обично убрзо попусте духовно и признају кривицу. Често овакво испитивање траје сатима. У случају пљачке и убиства госпође Џонс, полицајци желе да сазнају ко је планирао злочин, да ли су похватани злочинци имали саучеснике, ко је убио госпођу Џонс, итд.

К-4-1 Реконструкција злочина

На основу података добивених при испитивању злочинаца полициски стручњаци из криминалне полиције дошли су у кућу господина Џонса да изврше увиђај. Један стручњак посипа специјалним прахом сто да добије отиске прстију. На површини стола указују се јасно отисци прстију. Стручњак разгледа ове отиске кроз лупу (повећало). Други полицајац за то време гледа отиске стопала крај кревета. Ови отисци се јасно виде јер је време било влажно и злочинци су имали блато на обућу.

Овај увиђај је врло важан јер ће дати довољно материјала полицији да докаже да су похапшени заиста извршили злочин за који се оптужују.

К-4-2 Разгледање картотеке

Прикупивши довољно отисака прстију, стручњак је отишао у полициску картотеку да сравни нађене отиске са отисцима у картотекама злочинаца. После краћег тражења пронашао је картотеке злочинаца ухапшених при суду, сранио је отиске њихових прстију са отисцима нађеним у вили банкара Џонса и утврдио да су они идентични.

К-4-3 Затворска ћелија

Док полиција ради на прикупљању података о злочину и злочинцима, дотле злочинци леже у затвору. Затворске ћелије су мале собе са решеткама на прозору и на малом отвору на вратима. У ћелији нема много намештаја. Ту се налази једна клупа везана ланцима за зид и један кревет који је причвршћен за зид и подиже се уз зид кад се не употребљава за лежање. Апсанција често гледа кроз отвор на вратима да види шта затвореник ради. Ово је потребно да се ради јер затвореници често покушавају да беже. Оваква ћелија се зове "самица" јер у њој седи само један затвореник. Он је сам обично док траје ислеђење. Овај разбојник је под ислеђењем и зато је у самици.

К-4-4 Покушај бегства

Поред све пажње од стране апсанције, затвореник је некако добио једну тестеру за гвожђе и помоћу ње реже (сече) гвожђе на прозору. Он хоће да побегне из затвора. Сечење гвожђа на прозору није лак посао, али затвореник има и енергије и времена. Он ће радити целу ноћ док пресече две гвоздене шипке.

К-4-5 Стражар хвата затвореника

Пошто је пресекао две шипке на прозору, затвореник је узео ћебе и чаршаве са свог кревета и од њих направио уже. Он је то уже завезао једним крајем за једну непресечену шипку на прозору а други крај је спустио кроз прозор низ зид. Затим је почео да се спушта. Али, нема среће! Нема среће, јер баш кад је мислио да ће скоčiti на земљу он чује узвик: "Предај се!" Испод њега са аутоматом у руци стоји униформисани стражар. Покушај бегства је пропао.

К-4-6 Затвореник се обесио

После пропалог покушаја бегства, затвореник је враћен у другу ћелију. Он је неколико дана размишљао о својој ситуацији и видео да је безизлазна. Одлучио се да се обеси и на тај начин да избегне казну која га је очекивала. На неки непознат начин добио је један јак конопц, везао га за електрично светло и обесио се у току једне ноћи.

Следећег јутра кључар је откључао врата и кад је ушао у ћелију зинуо је од чуда. Затвореник виси о конопцу, очи му избечене, језик испао из уста и он је мртав.

К - 5

Последице злочина

К-5-0 Принудни рад за злочинце

Злочинци су суђени и осуђени. Један је осуђен на двадесет година робије са принудним радом. Он сад ради са другим робијашима на изградњи једног пута. Робијаши туцају камен и раде ашовима на једном ради-

лишту. Они гурају вагонете пољске железнице и тако преносе земљу коју копа једна машина за копање земље. На тај начин они окајавају грехе које су починили према Богу и људима и бар унеколико користе људском друштву својим радом.

К-5-1 Рођаци долазе да се опросте

Онај злочинац који је убио госпођу Џонс, осуђен је од суда на смрт. Он ће бити сутра погубљен на електричној столици. Данас је његов последњи дан живота на земљи и суд је дозволио да га у затвору посете његови рођаци и пријатељи. Његова млада жена са малим сином дошла је да га види последњи пут. Она седи на столици испред мреже од жице и кроз сузе разговара са својим мужем. Њихов мали син, који има шест година, слуша њихов разговор са рукама на леђима. Један униформисани полицајац је присутан разговору. Осуђеник се жали својој жени да су га на овај злочин навели његови другови и да он то сам никад не би учинио. Препоручује јој да чува њиховог сина који ће сад остати без оца као и да добро пази да дете не западне у рђаво друштво и да се не поквари као што се то њему десило.

К-5-2 Затворски свештеник теши осуђеног

Уочи погубљења у ћелију осуђеника долази свештеник. Он му говори благим речима, да је злочин који је починио велик и да треба да се покаје за исти. "Бог је милостив," каже му свештеник, "и он ће ти опростити ако се искрено покајеш." Осуђеник пажљиво слуша свештеника и изјављује му да се каје за учињен злочин. Свештеник га потом исповеда и разрешава га грехова.

К-5-3 Ноћна мора

Пала је последња ноћ за осуђеног. Он лежи на кревету у ћелији, покривен једним ћебетом и док млади месец сија кроз решетке његове ћелије њега море привиђења. Он у полусну види своју жртву госпођу Џонс, окрвављене главе, како га гледа и упира прст на њега. Поред ње појављује се нека животиња са чудном главом и роговима и уперује виле са шипцима у њега. Он се трза, трља очи рукама и у полусну му пролази ноћ, последња, тешка ноћ осуђеника на смрт.

К-5-4 Погубљење

У рано јутро, врата ћелије се отварају и стражари спроводе осуђеног у собу у којој се налази електрична столица. Наређују му да седне у ту столицу што он чини. Стављају му на главу, руке и ноге спроводнике јаке наизменичне струје и један службеник у униформи повлачи ручицу прекидача струје. Јак електрични удар пролази кроз тело осуђеника и он је после неколико секунда мртав.

Овоме погубљењу били су присутни претседник суда, записничар и лекар. Лекар је констатовао смрт и онда је тело уклоњено и однето у мртвачницу. Породица погубљеног осуђеника је извештена да може да узме мртваца и да га сахрани.

К-5-5 Погреб

Сутрадан по погубљењу жена погубљеног и још неколико рођака су дошли да присуствују погребу.

Погребно друштво је послало кола, мртвац је положен у мртвачки сандук и онда је сандук стављен на кола.

Погреб се креће ка гробљу где ће мртвац бити укопан.

К-5-6 Сахрана

Кад је погребна поворка стигла на гробље, сандук је скинут с кола и положен у већ ископани гроб.

Свештеник је прочитао погребне молитве и гробар је узео ашов. Гробар захвата земљу ашовом и баца је брзо у отворен гроб. Ускоро ће сандук бити покривен земљом и крст са именом покојника пободен у земљу.

"Тако, ето завршавају живот они људи који не поштују људске и Божије законе," рече Смит пошто је прочитао ову узбудљиву криминалну причу.

LIBRARY OF CONGRESS

00026390229